

Indeksberegninger i Danmarks Statistik

Indeksberegninger i Danmarks Statistik

Danmarks Statistik og
Københavns Universitets Økonomiske Institut

I kommission hos

G. E. C. GADS FORLAG - KØBENHAVN

1971

**DANMARKS STATISTIK
BIBLIOTEKET**

Bogen er sat med Linotype Garamond
og trykt hos
Aktieselskabet Fr. Martin, Christiansfeld

ISBN 87 505 0124 0

Udgivet af
KØBENHAVNS UNIVERSITETS FOND
TIL TILVEJBRINGELSE AF LÆREMIDLER

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	7
1. Reguleringspristallet	9
1.1. Reguleringspristallets beregning	9
1.2. Sammenvejningsfaktorer for reguleringspristallet	15
1.3. Loven om beregning af reguleringspristallet	16
2. Forbrugerprisindekset	19
2.1. Indeksregninger	19
2.2. Sammenvejningsfaktorer vedrørende forbrugerpriser	20
3. Engrosprisindekset	23
3.1. Engrosprisindeksets beregning	23
3.2. Engrosprisindeksets vægtfordeling for enkeltvarer og hovedgrupper af varer	27
4. Råvareprisindekset	31
4.1. Råvareprisindexberegningen	31
4.2. Råvareprisindexsets vægtfordeling	32
5. Indeks for aktiekurser og obligationsrente	34
6. Mængde- og prisindeks i nationalregnskabet	37
7. Indeks inden for industrisektoren	42
7.1. Det månedlige beskæftigelses-, lønsums- og timelønsindeks for industrien	42
7.2. Det kvartalsvise mængdeindeks for industrien	44
7.3. Produktionsindeks for industrien	49
8. Landbrug og gartneri	57
8.1. Landbruget	57
8.1.1. Oversigt	57
8.1.2. Indeks vedrørende landbrugsproduktionen af salgsprodukter	57
8.1.3. Indeks for landbrugsproduktionen af salgsprodukter, incl. besætnings- og lagerforskydninger	60
8.1.4. Mængdeindeks for samlet høstudbytte	60
8.1.5. Indeks for landbrugets forbrug af rå- og hjælpestoffer	61
8.2. Gartneri	61
8.3. Indeks for landbrug og gartneri under ét	62
9. Indeks inden for byggesektoren	63
9.1. Byggeomkostningsindeks for muret etagebyggeri	63
9.2. Byggeomkostningsindeks for et énfamiliehus	64
9.3. Byggeomkostningsindeks for et montagebygget etagehus	66
9.4. Byggeomkostningsindeks for et husmandsbrug	67
10. Detailomsætningsindeks	68
11. Indeks inden for udenrigshandelsstatistikken	71
11.1. Kvantumindeks for udenrigshandelen	71
11.2. Indeks for enhedsværdierne i udenrigshandelen	72
11.3. Bytteforholdet i udenrigshandelen	73

Forord

Efter aftale med Københavns Universitets Økonomiske Institut har Danmarks Statistik påtaget sig at udarbejde nærværende redegørelse om de af Danmarks Statistik beregnede pris- og mængdeindeks.

Redegørelsen tænkes i første række til brug ved undervisningen ved den statsvidenskabelige afdeling af det rets- og statsvidenskabelige fakultet, og den erstatter afsnittet: De af Det statistiske Departement offentliggjorte indeks i »Indeksproblemer« redigeret af Arne Jensen og Anders Ølgaard,¹⁾ hvor mængde- og prisindeks er behandlet i hvert sit afsnit.

I den her udarbejdede redegørelse er benyttet en opdeling efter område, idet der inden for hvert område er givet en beskrivelse af de mængde- og prisindeks, der udarbejdes for pågældende område. Endvidere er medtaget en beskrivelse af detailomsætningsindekset, der er et værdiindeks.

Danmarks Statistik, marts 1971.

N. V. Skak-Nielsen.

¹⁾ Memorandum fra Københavns Universitets Økonomiske Institut, nr. 4, København 1959. (Genoptrykt 1963 og 1967).

1. Reguleringspristallet

1.1. Reguleringspristallets beregning.

Ved lov af 16. marts 1963 om beregning af reguleringspristallet (senest ændret ved lov af 19. maj 1971), jfr. afsnit 1.3, er det pålagt Danmarks Statistik at udarbejde et prisindeks, betegnet reguleringspristallet, til anvendelse ved lovbestemte pristalsreguleringer. Der er samtidig i loven givet retningslinier for beregningen af dette prisindeks.

De lovbestemte pristalsreguleringer omfatter lønnen til offentligt ansatte, pensioner, sociale ydelser m.v. Hertil kommer, at hovedparten af det private arbejdsmarked ligeledes benytter reguleringspristallet til pristalsregulering af lønningerne.

Hensigten med pristalsreguleringen af de lovmæssigt eller overenskomstsmæssigt fastsatte pengeydelser er en sikring af »realværdien« af disse ydelser. Man ønsker derfor ved beregning af reguleringspristallet at finde frem til et prisindeks, som giver udtryk for ændringerne i pengenes værdi eller købeevne i det almindelige forbrug.

Det er i loven præciseret, at beregningen finder sted på grundlag af oplysninger om detailpriser på varer og tjenesteydelser og om boligudgifter. Ændringer i de direkte skatter indgår derfor ikke i beregningen af prisindekset.

For varer pålagt skatter eller afgifter skal der så vidt muligt foretages fradrag herfor i priserne, og dette gælder også for toldafgifter for vin og kaffe, jfr. lovens § 3. Den vigtigste af disse afgiftsposter er merværdi-afgiften.

Bestemmelsen i § 3 fortolkes således, at toldafgifter i øvrigt samt afgifter på råstoffer m.v. anvendt ved produktionen af en vare eller tjenesteydelse (som f.eks. benzinafgiftens virkning på udgift til erhvervsmæssig transport) ikke fradrages. Derimod fradrages benzinafgifterne ved beregningen af prisudviklingen for privates indkøb af benzin. De lovmæssigt fastsatte hjemmemarkedsafgifter på landbrugsvarer skal heller ikke fradrages.

I analogi hermed skal offentligt ydede tilskud til en almindelig prisnedsættelse tillægges detailprisen ved prisberegningen, dog kun såfremt tilskuddet kan beregnes pr. vareenhed. Dette har således været tilfældet for de ved momsens indførelse givne tilskud til mejeriprodukter.

Motiveringen for disse bestemmelser er både af teoretisk og praktisk art. Det skattebeløb, som opkræves ved køb af en beskattet vare, opfattes ikke som betaling for en bestemt ydelse, idet det tilfalder det offentlige og derfor snarere kan anses for at udgøre betaling for forskellige offentlige ydelser, som vil tilfalde borgerne i varierende grad, afhængig af bl.a. deres indkomstforhold. Man kan derfor ikke betragte skatterne som priser, der er ens for alle borgere, og som giver udtryk for en betaling for de offentlige ydelser, der stilles til rådighed. Hertil kommer yderligere, at skatterne også finansierer de transfereringer, som medgår til gennemførelsen af en indkomstudjævrende politik. En praktisk motivering for at udelade skatterne var, at mulighederne for at føre konjunkturpolitik via ændringer i beskattningen uden at dette får indflydelse på omkostningsniveauet herved forøges.

I denne forbindelse skal det nævnes, at lovgivningsmagten ved lov af 8. februar 1967 har undtaget boligsikringsydelseerne fra de nævnte bestemmelser om offentlige tilskud, idet loven i § 1, stk. 1, udtrykkeligt benytter udtrykket »boligudgifter«, dvs. udgiften efter fradrag af boligsikring eller andre boligtilskud.

Vægtgrundlaget for reguleringspristallet er baseret på fordelingen af forbrugsudgiften i lønmodtagerhusstande ifølge de med mellemrum afholdte forbrugsundersøgelser. Visse udgiftsposter har af praktiske grunde måttet udelades; det gælder således kontingenter og præmier til de fleste former for forsikring – herunder sygeforsikring – fagforeningskontingenter, kontantgaver, udgifter til spil m.v. Derimod medregnes udgifter til f.eks. læge, tandlæge og medicin, som de forsikrede selv afholder, dvs. efter fradrag for refusion fra forsikringen.

Resultaterne af forbrugsundersøgelsen 1955 blev anvendt til og med oktober 1965, i den følgende periode til og med januar 1969 er det forbrugsundersøgelsen fra 1963, vægtgrundlaget er baseret på, og siden da er anvendt resultaterne fra forbrugsundersøgelsen 1966 samt fødevarerundersøgelsen februar 1967–januar 1968, jfr. Statistiske Efterretninger 1968, nr. 46 og 58 samt 1969, nr. 29. Vægtgrundlaget fremgår af oversigten 1.2.

Udgifterne til disse varer udgjorde i alt ca. 57 % af lønmodtagerhusstandenes samlede indkomster. De resterende ca. 43 % dækker udgifter til opsparing (7 %), direkte skat (17 %), indirekte skat (13 %) samt de ovenfor nævnte udgiftsposter, for hvilke prisberegning af praktiske grunde har måttet udelades (6 %).

Reguleringspristallet blev fra januar 1963 til januar 1971 beregnet med priserne i januar 1963 som basis og blev afrundet til nærmeste hele tal. Ifølge loven af 19. maj 1971 er basis ændret til januar 1971 = 100, således at det nu er gennemsnitspriserne for tre-måneders perioden november og december 1970 og januar 1971, der danner udgangspunkt for beregningen. Samtidig er det ved loven bestemt, at reguleringspristallet skal offentliggøres med én decimal.

Inden for den periode, hvor vægtgrundlaget ligger fast, indtil videre hvert 4. år, benyttes fastvægtsindeks (Laspeyres indeks) med vægte svarende til forbrugsudgifternes fordeling ved den senest afholdte forbrugsundersøgelse, dog ført frem med prisudviklingen til den senest fastlagte basisperiode (p.t. november 1968-januar 1969). Ændringerne i det samlede prisindeks beregnes ved at sammenveje indeks for priser for de enkelte varer siden basisperioden med de således fastlagte sammenvæjningsfaktorer. Ved overgangen til nyt vægtgrundlag foretages en sammenkædning.

Beregningsgrundlaget er opdelt på henved 500 vare- og tjenesteydelsesposter, og der indhentes som hovedregel månedlige prisoplysninger for en eller flere varer og ydelser (repræsentantvarer) inden for hver af disse poster.

Disse repræsentantvarer er udvalgt, således at man så vidt muligt får prisoplysninger for de varer, som betyder mest i omsætningen, men desuden tages der også hensyn til at få forskellige arter og kvaliteter repræsenteret.

Udvælgelsen foregår for en række branchers vedkommende efter samråd med de respektive brancheorganisationer (detailhandlere m.v.), og der lægges af praktiske grunde også vægt på, at de udvalgte varer må formodes at være gangbare i en rimelig tid fremover.

Repræsentantvarer er defineret ved såvel en given mængde som en given kvalitet; i visse brancher udvælger man dog bestemte gangbare firmamærker, f.eks. inden for automobiler, radio- og TV-apparater.

Det kræves af prisindberetterne, at priserne fra måned til måned skal vedrøre varer af samme kvalitet. Er dette ikke tilfældet, skal der gives oplysning herom.

Fra tid til anden sker der ændringer i kvaliteten af repræsentantvarerne, eventuelt i form af fuldstændig udskiftning af varerne som f.eks. for de nævnte firmamærker. Ud fra det almindelige hovedsynspunkt om at prisændringer, der skyldes kvalitetsændringer, ikke skal medregnes, må der i det enkelte tilfælde finde en prismæssig vurdering sted af kvalitets-

forskellen, idet man dog i visse tilfælde af praktiske grunde vil have tilbøjelighed til enten at forudsætte, at kvalitetsændringen er ubetydelig, således at der ses bort fra den, eller at forudsætte, at en prisændring fuldt ud må tilskrives en kvalitetsændring.

Som eksempel på vurdering af de prismæssige virkninger af kvalitetsændringer skal nævnes forhøjelsen af flødeprisen i foråret 1969, som dels skyldtes forhøjet fedtprocent dels højere hjemmemarkedspris. Forhøjelsen af fedtprocenten er betragtet som kvalitetsforbedring, idet fedtenhedernes mængde antages at give udtryk for flødens nytteværdi for brug som kaffefløde og til fremstilling af flødeskum. Hertil kommer, at forbrugerne kan købe samme antal fedtenheder som tidligere ved at nedsætte forbruget af fløde med den højere fedtprocent. Man undlod derfor at medregne prisvirkningerne som følge af fedtprocentens forhøjelse.

I andre tilfælde, hvor forbrugerne ingen valgmulighed har haft, f.eks. ved overgang til en ny emballageform, der medfører en højere pris for varen, har man valgt at se bort fra, at den nye emballageform af nogle forbrugere betragtes som en kvalitetsforbedring. Prisforhøjelsen er derfor i sådanne tilfælde medregnet fuldt ud.

Som eksempel på firmamærkers kvalitetsændring skal nævnes de regelmæssigt tilbagevendende nye automobilmodeller, som med småforbedringer og eventuelle mindre prisændringer direkte *afløser* de gamle modeller. I så fald sammenholdes kvalitetsforbedring og/eller prisændring ved at rådspørge producent og forbruger. Hvis der derimod *på samme tidspunkt* inden for samme mærke finder produktion og salg sted af 2 modeller med forskellig pris, og man vil gå over til at benytte den nye og stadig mere dominerende biltype som prisrepræsentant, foretages der sammenkædning af prisindeksene, idet det forudsættes, at forbrugeren ved sin valgmulighed har accepteret prisændringen som kvalitetsændring.

For boligpostens vedkommende udelukker man de prisforhøjende virkninger af eventuelle forbedringer af den bestående boligbestand. Derimod medregnes foruden lejeforhøjelserne prisvirkningerne hidrørende fra nybyggeriet, idet gennemsnitslejen i nybyggeriet indregnes med en vægt svarende til de nyopførte lejlighedsers andel af den samlede bestand på opgørelsestidspunktet.

Ved lovændringen af 8. februar 1967 blev det bestemt, at der fremtidig skulle beregnes månedsprisindeks, og at reguleringspristallet skulle opgøres som et gennemsnit af de tre seneste månedsprisindeks. Denne bestemmelse tilsigter at udjævne større prisudsving i den enkelte måned på grund af sæsonbestemte priser for visse varer (f.eks. sen fremkomst af

nye kartofler). Til yderligere imødegåelse af disse udsving foretages der en egentlig sæsonudjævning af priserne for disse varer inden for grønsager, frugt og fisk: kartofler, tomater, gulerødder, salatagurker, porrer, løg, hvidkål, blomkål og salathoveder – æbler, vindruer og appelsiner – torsk og rødspætter.

Sæsonudjævningsfaktorerne for de pågældende varer beregnes under anvendelse af kvotientmetoden (link-relatives metoden). Sæsonudjævningsfaktorerne bliver med mellemrum korigeret.

Hvad specielt kartofler angår, har man taget sit udgangspunkt i prisoplysningerne 1967–69 for henholdsvis gamle kartofler og nye kartofler (juni) samt importerede kartofler (april–juni), og inden sæsonudjævningen har man for de 3 måneder (april, maj og juni) beregnet en gennemsnitspris for kartofler under hensyntagen til fordelingen af kartoffelforbruget i hver af de tre måneder på de 3 kategorier. Denne fordeling bruges fremover ved beregning af prisgennemsnittet for april, maj og juni inden sæsonudjævningen.

For fællesrejser foretages der ligeledes en form for sæsonudjævning, idet man for henholdsvis sommer- og vinterhalvåret beregner den gennemsnitlige prisstigning for bestemte rejsemål sammenlignet med året før. Resultaterne indregnes i månedsprisindeksene for maj og november.

For andre poster som leje af sommerhus og ophold i sommerpensionat, hvor priserne varierer inden for sommersæsonen, foretages ikke månedsvis prisændringer, men én gang årligt beregnes den gennemsnitlige prisstigning siden sommersæsonen året før, og indregningen finder sted i månedsprisindekset for maj.

Prisindsamlingen foregår enten via kommunerne eller direkte fra Danmarks Statistik.

De af kommunerne afgivne prisindberetninger vedrører fortrinsvis føde- og drikkevarer. For tiden indberetter således 60 kommuner fordelt over hele landet priser for 92 varer, jfr. det kvartalsvis offentliggjorte (røde) hæfte om detailpriser. Herudover indhentes der ved direkte indberetninger fra ca. 1000 detailforretninger mere end 10.000 prisoplysninger vedrørende godt 300 af samtlige henved 500 poster. Af større grupper, der falder inden for denne kategori, kan nævnes beklædning og fodtøj, frisør-virksomhed, vask, fyringsolie, hårde hvidevarer, møbler, tæpper, automobiler og reparation heraf, benzin, aviser, ugeblade, restaurationsbesøg, radio- og fjernsynsapparater og fællesrejser.

Fra offentlige myndigheder, koncessionerede selskaber, værker, foreninger m.v. indhentes ca. 300 prisoplysninger for ca. 75 poster, bl.a. om

sygepleje, elektricitet og fjernvarme, kollektiv transport, motorforsikringer o.lign. samt telefon.

Det skal endvidere nævnes, at boligposten reguleres 2 gange årligt, idet der gennem interview-undersøgelser fås oplysninger om lejen for henved 3.000 udlejede lejligheder i april og oktober måned.

Ved bearbejdelsen af de indkomne prisoplysninger beregnes gennemsnitspriser (eller gennemsnitlige prisindeks) for hele landet, og ved denne beregning tages der for mange varers vedkommende hensyn til lønmodtagernes fordeling på hovedstadsområdet og landet i øvrigt. De indberettede priser reduceres såvidt muligt for skatter og afgifter, medens omvendt offentlige tilskud tillægges priserne. For huslejens vedkommende skal dog som ovenfor nævnt boligsikringsydelse o.lign. i henhold til lov nr. 17 af 8. februar 1967 fratrækkes den kontraktmæssige leje.

De for hele landet beregnede prisserier offentliggøres fordelt på 15 hovedgrupper og 25 undergrupper. Offentliggørelsen af månedsprisindekset sker omkring midten af den efterfølgende måned i Nyt fra Danmarks Statistik og i Statistiske Efterretninger. Reguleringspristallet, der er et gennemsnit af tre månedsprisindeks, offentliggøres midt i februar, maj, august og november. For sammenhængende indekstrækker over en længere periode henvises til Statistisk Tiårsoversigt og Statistisk Årbog.

Ud over de løbende ajourføringer, som f.eks. vedrørende udvalget af repræsentantvarer, vil der i 1971 blive udarbejdet et nyt beregningsgrundlag for prisindekset for bøger.

1.2. Sammenvejningsfaktorer for reguleringspristallet.

Nov.-dec. 1968 og jan. 1969 gnstl.		Nov.-dec. 1968 og jan. 1969 gnstl.	
	Pct.		Pct.
Fødevarer	24,03	Børnesko	0,20
Brød	3,18	Læderstøvler	0,15
Mel og gryn	0,45	Andet	0,60
Fedstoffer	1,94		
Æg	0,88	Personlig pleje	4,73
Ost	0,91	Bad	0,07
Mælk og fløde	2,42	Frisør	1,66
Oksekød	1,12	Sæbe- og toiletartikler	1,30
Kalvekød	0,43	Sygepleje	1,70
Svinekød og flæsk	2,56	heraf tandlæge (ny post) ...	(0,77)
Tilberedte kødvarer	3,12	briller (ny post)	(0,17)
Fjerkræ	0,51		
Kødkonserves	0,63	Vask, rengøring og fremmed hjælp	3,36
Fersk fisk	0,26	Vask og rensning ude	1,22
Tilberedt fisk	0,69	Vaske- og rengøringsmidler ..	0,85
Kartofler	0,62	Fremmed hjælp	1,29
Grønsager	1,22	heraf børnepasning (ny post)	(0,12)
Frugt- og grønsalater	0,25	daginstitution. (ny post)	(0,33)
Frugt	1,55		
Sukker	0,61	Brændsel og belysning	4,71
Chokolade- og sukkervarer ...	0,34	Koks og kul	0,54
Andre fødevarer	0,34	Gas fra gasværk	0,44
		Elektricitet	1,15
Drikkevarer	3,98	Olie, petroleum	1,31
Kaffe, te, kako	1,78	Fjernvarme (ny post)	0,55
Øl og sodavand	1,73	Andet	0,72
Vin	0,33		
Spiritus	0,14	Husholdningsredskaber, køkken-	
		udstyr m.m.	2,15
Tobaksvarer	1,65	Service og køkkenudstyr	0,43
Cigarer	0,14	Husholdningsredskaber	1,30
Cerutter	0,16	Forskellige varige forbrugsgoder	0,19
Cigarillos	0,41	Ure	0,23
Cigaretter	0,69		
Shagtbak	0,25	Indbo	3,87
		Møbler og gulvtæpper m.m. ..	3,20
Beklædning	10,15	Sengeudstyr m.m.	0,67
Herrekonfektion	3,92		
Damekonfektion	2,07	Transport	10,04
Trikotagevarer	2,26	Sporvogn og bus	0,61
Herresko	0,32	Tog og rutebil	0,63
Damesko	0,63	Anden kollektiv transport	0,16

	Nov.—dec. 1968 og jan. 1969 gnstl.		Nov.—dec. 1968 og jan. 1969 gnstl.
	Pct.		Pct.
Kørsel med hyrevogn	0,30	Tog- og busrejser (ferie)	0,13
Lejet bil	0,08	Skibsurejser (ferie)	0,19
Knallert	0,22	Flyrejser (ferie)	0,07
Bil	3,53	Leje af motorkøretøj (ferie) ..	0,05
Motorcykel	0,05	Benzin og olie	0,10
Vedligeholdelse og rep. af		Rep. af motorkøretøj (ferie) ..	0,04
motorkøretøj	1,44	Campingvogn	0,07
Benzin	1,09	Telt	0,11
Forsikr. og kontingenter for		Afgift til campingplads	0,07
motorkøretøj	1,34	Leje af sommerhus	0,94
heraf lovpligtig forsikr.		Pensionat, hotel	0,48
(ny post)	(0,50)	Ferierejser	2,47
Falck og FDM (nye		heraf fællesrejser	(0,91)
poster)	(0,16)	udflugter m.m. (ny post) ..	(1,56)
Garageleje	0,18	Have	0,40
Kørekort	0,17	heraf havemøbler m.v. (ny	
Cykel	0,24	post)	(0,13)
Telefon, porto, telegraf m.m.	1,39	Sport (beklædning)	0,07
Bøger og blade	2,29	Andet	0,86
Underholdning og ferie m.v.	9,87	heraf værktøj (ny post)	(0,16)
Restaurationsbesøg	1,02	udgifter til husdyr (ny	
Fjernsyns- og radiolicens	0,71	post)	(0,25)
Fjernsyns- og radioapp. m.v. ..	1,31	Div. varer og tjenesteydelser (ny	
Forlystelser	0,78	post)	2,68
		Bolig	15,10
		I alt	100,00

1.3. Lov nr. 83 af 16. marts 1963 om beregning af et reguleringspristal, som ændret ved § 14, stk. 2, i lov nr. 196 af 8. juni 1966 og lov nr. 17 af 8. februar 1967, samt lov nr. 215 af 19. maj 1971.

§ 1. På grundlag af oplysninger om detailpriser på varer og tjenesteydelser og om boligudgifter beregner Danmarks Statistik et prisindeks, betegnet reguleringspristallet, der har januar 1971 = 100.

Stk. 2. Reguleringspristallet beregnes fire gange om året som et gennemsnit af et månedsprisindeks for månederne november, december og januar og for hver af de følgende perioder på tre måneder. For varer, hvis priser efter Danmarks Statistiks skøn er underkastet væsentlige svingninger af sæsonmæssig karakter, beregnes månedsprisindekset på grundlag af sæsonudjævnede priser.

Stk. 3. Reguleringspristallet anvendes ved pristalsreguleringer, hvor sådanne er fastsat ved lov.

§ 2. Danmarks Statistik indhenter oplysninger om detailpriserne for et udvalg af varer og tjenesteydelser i perioden fra den 15. til den 21. i hver måned. Såfremt påskehelligdagene falder helt eller delvis inden for perioden 15.–21. marts eller 15.–21. april, indhentes prisoplysningerne inden for et tidsinterval på 7 dage umiddelbart før eller efter påskehelligdagene. Er visse varer underkastet væsentlige svingninger af sæsonmæssige eller andre årsager, kan der indhentes oplysninger også i andre tidsrum.

Stk. 2. For nærmere af Danmarks Statistik angivne varer, herunder almindelige fødevarer, tilvejebringes prisoplysninger fra et udvalg af kommuner. De nærmere regler herom fastsættes af Danmarks Statistik, som kan bestemme, at kommunalbestyrelserne skal tilvejebringe de nødvendige oplysninger ved henvendelse til handlende m.m. Kommunalbestyrelserne er pligtige at afgive de ønskede oplysninger senest den 26. i den pågældende måned. De i øvrigt fornødne oplysninger om detailpriser på varer og tjenesteydelser tilvejebringes af Danmarks Statistik ved henvendelse til handlende m.m.

Stk. 3. De fra kommunerne indhentede prisoplysninger offentliggøres af Danmarks Statistik.

§ 3. I de priser, der indgår i reguleringspristallet, foretager Danmarks Statistik så vidt muligt fradrag for de skatter (herunder afgifter), som i henhold til den på det pågældende tidspunkt gældende lovgivning erlægges ved fremstilling, salg eller brug her i landet af de pågældende varer og tjenesteydelser. Såfremt skatten erlægges på grundlag af værdien ved salg fra fremstillings-, indførsels- eller mellemhandelsvirksomheder, kan fradraget ansættes i detailprisen efter de regler, der ifølge den pågældende lov eller i henhold til denne finder anvendelse ved beregningen af skatten, hvor skatten erlægges af en virksomhed, der sælger direkte til forbruger. Endvidere foretages så vidt muligt fradrag for told i priserne for vin og kaffe.

Stk. 2. Såfremt der af det offentlige ydes tilskud til en almindelig nedsettelse af prisen på en vare eller tjenesteydelse, der indgår i reguleringspristallet, og tilskud ydes eller kan beregnes med et beløb pr. enhed af varen, tillægges dette beløb ved prisberegningen.

Stk. 3. For de ved lov fastsatte hjemmemarkedsafgifter på landbrugsvarer foretages ikke fradrag i medfør af stk. 1.

§ 4. Boligudgifter indregnes i reguleringspristallet på grundlag af op-

lysninger indhentet fra et udvalg af lejere og/eller ejere af boliger.

§ 5. Enhver, der i henhold til bestemmelserne i § 2, stk. 2, afkræves oplysninger om detailpriser for varer m.v., er pligtig at afgive disse oplysninger. I tilfælde, hvor oplysninger begæres skriftligt, skal dette ske inden den af kommunalbestyrelsen, henholdsvis Danmarks Statistik, fastsatte tidsfrist.

Stk. 2. Den, der undlader rettidigt at meddele de oplysninger, der omtales i stk. 1, eller forsætligt eller ved grov uagtsomhed afgiver urigtige oplysninger, straffes med bøde.

Stk. 3. Er overtrædelsen begået af et aktieselskab, andelsselskab eller lignende, kan der pålægges selskabet som sådant bødeansvar.

§ 6. Beregningen af reguleringspristallet skal være tilendebragt senest ved udgangen af måneden efter de perioder på tre måneder, der nævnes i § 1, stk. 2.

Stk. 2. Reguleringspristallet offentliggøres med én decimal.

§ 7. Denne lov træder i kraft den 1. april 1963.

Stk. 2. Samtidig bortfalder bestemmelsen i § 3 i lov nr. 162 om ændring i lov om afgift af spiritus, vin og øl af 14. juni 1957 og i § 85 i lov nr. 154 om lønninger og pensioner m.v. til statens tjenestemænd af 7. juni 1958, som ændret ved lov nr. 147 om ændring i lov om lønninger og pensioner m.v. til statens tjenestemænd af 20. maj 1961.

§ 8. Denne lov gælder ikke for Færøerne og Grønland.

2. Forbrugerprisindekset

2.1. Indeksberegninger.

Formålet med forbrugerprisindekset er at give et billede af prisudviklingen for samtlige varer og tjenesteydelser, der indgår i det private konsum.

Det finder først og fremmest anvendelse ved økonomiske analyser og til belysning af konjunkturudviklingen, og det er specielt opdelingen af indekset på forskellige grupper af varer og tjenesteydelser, som er af interesse ved sådanne analyser.

Herudover anvendes indekset til deflatering af tidsserier for det private forbrug opgjort i markedspriser, som f.eks. i forbindelse med nationalindkomstopgørelserne og for de forskellige brancher inden for detailhandelen.

Indekset adskiller sig på to væsentlige punkter fra reguleringspristallet.

Vægtgrundlaget er baseret på fordelingen af hele befolkningens privatkonsum (og altså ikke blot lønmodtagernes forbrug), og man støtter sig herved til nationalregnskabsopgørelserne herfor. For at kunne specificere indeksberegningerne så langt som muligt og udnytte de til reguleringspristallet indsamlede prisoplysninger er der foretaget en yderligere opdeling af de poster, der findes i nationalregnskabet ved at benytte de mere detaljerede oplysninger fra forbrugsundersøgelserne (for lønmodtagerhusstande).

Fornyelserne af vægtgrundlaget har derfor fundet sted, når resultaterne af forbrugsundersøgelserne har foreligget, og ved den seneste fornyelse i februar 1969 har man anvendt udgiftsfordelingen for det private forbrug i 1966 og ført denne frem til februar 1969 under hensyn til prisudviklingen siden 1966. Sammenvejningsfaktorerne fremgår af oversigten 2.2. Sammenkædningen af prisindekset er således foretaget pr. februar 1969, medens man har opretholdt 1964 som basisår.

Endvidere adskiller forbrugerprisindekset sig fra reguleringspristallet ved at anvende markedspriser, uden fradrag for skatter og afgifter eller tillæg for tilskud. De for hele landet beregnede prisgennemsnit er i øvrigt opgjort under hensyntagen til samtlige private husstandes fordeling på hovedstadsområdet og det øvrige land.

Bortset herfra udarbejdes de to prisindeks efter samme retningslinier

og støtter sig til det samme primærmateriale om prisforholdene, og man skal derfor for så vidt angår spørgsmål som repræsentantvarer, kvalitetsproblemer, sæsonudjævning, indsamling af priser m.v. henvise til bemærkningerne under reguleringspristallet.

Ligesom reguleringspristallet offentliggøres forbrugerprisindekset siden januar 1967 månedligt i Nyt fra Danmarks Statistik, og der benyttes de samme 15 hovedgrupper ved opdelingen på brancher.

Samtidig hermed offentliggøres en opdeling af prisindekset på varer, tjenester og bolig, samt på undergrupper, bl.a. landbrugsvarer, industrivarer, importerede fødevarer osv. For denne inddelings vedkommende, som vil være hensigtsmæssig ved visse økonomiske analyser, bringes mere specificerede oplysninger i tillægget til Statistiske Efterretninger: Konjunkturtabeller, der udkommer hver anden måned. For sammenhængende indekssrækker over en længere periode henvises til Statistisk Tiårsoversigt og Statistisk Årbog.

Det er under overvejelse at beregne særlige indeks til deflateringen af detailomsætningsindekset.

2.2. Sammenvejningsfaktorer vedrørende forbrugerpriser.

	Februar 1969 Pct.
Fødevarer	20,4
Heraf: Brød, mel og gryn	2,9
Fersk svinekød	1,8
Fersk okse- og kalvekød	1,1
Tilberedte kødvarer	2,2
Fisk og fiskeprodukter	1,6
Mælk og fløde	1,8
Ost	0,6
Smør	0,9
Margarine	0,4
Æg	0,7
Kartofler og grønsager	1,4
Frukt	1,1
Sukker	0,6
Chokolade- og sukkervarer	1,5

Anm.: Sammenvejningsfaktorerne er baseret på beregning af forbrugets sammensætning her i landet i 1966.

	Februar 1969 Pct.
Drikkevarer	6,2
Heraf: Kaffe, te, kakao	1,6
Beskattet øl	2,2
Vin og spiritus	1,6
Tobaksvarer	5,7
Heraf: Cigarer, cerutter og cigarillos	1,2
Cigaretter	3,9
Beklædning	7,9
Heraf: Konfektion	4,6
Trikotage	2,0
Fodtøj	1,3
Personlig pleje	3,1
Heraf: Toiletartikler	0,9
Frisørbehandling og bad	0,9
Sygepleje	1,3
Vask, rengøring og fremmed hjælp	2,7
Heraf: Vaske- og rengøringsmidler	0,6
Vask og rensning ude	0,7
Brændsel og belysning	4,2
Heraf: Koks	0,6
Fyringsolie og petroleum	1,6
Gas fra gasværk	0,2
Elektricitet	0,7
Fjernvarme	0,3
Husholdningsudstyr, -redskaber m.v.	3,5
Heraf: Større husholdningsmaskiner og -redskaber	2,0
Indbo (møbler, gulvtæpper, sengeudstyr m.v.)	3,8
Personbefordring	11,1
Heraf: Befordring m. koll. transportmidler og hyrevogne	2,4
Befordring med eget motorkøretøj (anskaffelse og drift)	8,3
Telefon, porto, telegraf og skrivemateriel	1,4
Heraf: Telefon, porto, telegraf	1,2
Bøger og blade	5,7
Heraf: Aviser og blade	3,9
Underholdning og ferie	11,8
Heraf: Restaurationsbesøg	4,6
Radio og TV m.m.	1,8
Ferie	3,6

	Februar 1969 Pct.
Diverse varer og tjenesteydelser	3,5
Varer og tjenester excl. bolig i alt	91,0
Bolig	9,0
Varer og tjenester incl. bolig i alt	100,0

Forbrugerprisindeks i særlige hovedgrupper

	Februar 1969 Pct.
I. VARER	71,1
Landbrugs- og gartnerivarer samt fisk	12,9
Animalske landbrugsvarer	10,0
Kartofler, grønsager og æbler	1,8
Fisk	1,1
Industrivarer hovedsagelig af dansk oprindelse	46,4
Industrielle næringsmidler	5,4
Brød, mel og gryn (excl. ris) m.v.	2,9
Sukker, margarine og andre næringsmidler	2,5
Industrielle nydelsesmidler (øl, vin, spiritus, tobak o. lign.)	12,3
Andre ikke-varige forbrugsgoder	18,0
Beklædning, tekstil og manufakturvarer	7,3
Ikke-varige forbrugsgoder i øvrigt	10,7
Varige forbrugsgoder	7,7
Møbler og husholdningsudstyr (køleskabe, komfurer m.v.)	5,3
Radio, TV og andre varige forbrugsgoder	2,4
Diverse varer	3,0
Andre varer	11,8
Importerede fødevarer (kaffe, te, kakao, sydfrugter m.v.)	2,1
Biler og motorcykler	4,6
Brændsel m.v.	5,1
Importeret brændsel og benzin	3,5
Kul, udenlandske koks, fyringsolie m.v.	2,0
Benzin	1,5
Danske gasværkskoks og indenlandsk brændsel	0,4
Elektricitet, gas og fjernvarme	1,2
II. TJENESTER	19,9
Kollektiv transport samt kommunikation	3,6
Servicefag, fremmed hjælp, reparationsydelser	6,5
Forlystelser, fortæring ude, ferie og andre tjenester	9,8
III. BOLIG	9,0
I-III I alt	100,0

3. Engrosprisindekset

3.1. Engrosprisindeksets beregning.

Engrosprisindekset beregnes med det direkte formål at belyse prisbevægelserne på det indenlandske engrosmarked. Herudover benyttes indekset på forskellige områder til omregning i faste priser. Engrosprisindeksene for enkelte varer og varegrupper anvendes således ved deflatering af en række nationalregnskabstal. Endvidere benyttes indeksene i beregningen af de kvartalsvise mængdeindeks for industrien, idet størstedelen af industriens omsætning i løbende priser deflateres med engrosprisserier. Også det årlige produktionsindeks for industrien beregnes i betydeligt omfang ved hjælp af engrosprisserier.

Ved beregningen af engrosprisindekset er benyttet Laspeyres formel. Indekset har 1955 som prisbasis og engrosomsætningen i 1954 som vægtgrundlag.

Engrosprisindekset bygger på i alt ca. 2700 enkeltpriser (prisserier), som føres à jour månedligt på grundlag af oplysninger, som ca. 550 større virksomheder inden for de forskellige brancher (i enkelte tilfælde brancheorganisationer) stiller til rådighed.

For de danske varers vedkommende er de benyttede priser i de fleste tilfælde producenternes priser ved salg til grossister eller andre store aftagere. For landbrugsvarerne gælder det dog, at priserne som følge af de særlige forhold inden for dette område tildels er taget fra andre led i omsætningen end prismaterialet i almindelighed. F.eks. er for oksekød anvendt Københavns Kød- og Flæskenhals notering, for flæsk Andelsslakteriernes landsnotering og Københavns Kød- og Flæskenhals notering og for korn noteringer for handel mellem kornhandlere indbyrdes.

For de importerede varer er som regel anvendt priser ved salg fra importør til grossist eller andre store aftagere. For importvarer, der ikke i væsentlig grad omsættes her i landet, fordi de indføres til direkte anvendelse i produktionen (f.eks. råtabak, oliefrø, rågummi, vævegarn, træmasse, råfosfat), er benyttet importprisen cif med tillæg af eventuel told og andre omkostninger, som løber på, inden varen når frem til vedkommende fabrik. Samme fremgangsmåde er benyttet i enkelte tilfælde, hvor importen formidles gennem agenter for udenlandske firmaer, og importørerne ikke er lagerførende.

Priserne indberettes af virksomhederne pr. den 25. i hver måned og er de gældende salgspriser på indberetningstidspunktet. I priserne var indtil august 1962 inkluderet de omsætningsafgifter og andre statsafgifter, som pålægges varerne i engrosleddene, jfr. herom senere.

Der er ikke ved beregningen af engrosprisindekset foretaget sæsonudjævninger af priserne. For frugt og grønsager, for hvilke sæsonbevægelserne er størst, har man fortrinsvis benyttet priser på varer, som omsættes i betydelig mængde i størstedelen af året. I tilfælde, hvor en vare kun omsættes i en del af året, regner man med uændret pris uden for sæsonen.

Ved indsamling af prismaterialet har man tilstræbt, at der indhentes priser på alle varer med en omsætningsværdi på mindst 2 mill. kr. i 1954. Varer, der ikke er repræsenteret i prismaterialet, antages at have samme prisudvikling som de nærmest beslægtede varer (repræsentantvarer), for hvilke der indhentes priser.

Prisoplysningerne for den enkelte vare indhentes som hovedregel fra mindst 2 firmaer og ofte for flere kvaliteter af varen. I øvrigt er antallet af priser for de enkelte varer og varegrupper fastsat under hensyntagen til varens karakter og konkurrenceforholdene inden for det pågældende vareområde, således at der er søgt indhentet relativt mange priser inden for vareområder, hvor prisbevægelserne har vist sig at være uensartede.

Herudover har det ikke kunnet undgås, at antallet af priser er påvirket af, om det inden for det pågældende vareområde har været mere eller mindre vanskeligt at skaffe prisoplysningerne, således at enkelte vareområder som følge heraf er godt repræsenteret med hensyn til antallet af priser, medens andre områder ikke er repræsenteret helt så godt, som man kunne ønske.

Dersom en vare, hvis pris er benyttet i engrosprisindekset, udgår, eller varens kvalitet ændres på en sådan måde, at det ikke er rimeligt uden videre at fortsætte med prisen på den nye kvalitet, erstattes den pågældende vare af en ny vare, som i art og kvalitet ligger nær op ad den udgåede. Basisprisen, dvs. 1955-prisen, for den nye vare fastsættes sådan, at den procentvise prisændring fra basisåret til udskiftningstidspunktet bliver den samme for den nye vare som for den gamle vare.

Ved en sådan sammenkædning undgås, at kvalitetsændringer får indvirkning på prisindekset.

Forudsætningen om, at prisforskellen mellem den gamle og den nye vare udelukkende er udtryk for en kvalitetsforskel, er ikke altid opfyldt. Ofte vil der være tale om en kombination af pris- og kvalitetsforskelle. I det omfang, en udskillelse af kvalitetskomponenten ikke kan foretages,

vil anvendelse af den ovennævnte fremgangsmåde medføre en tendens til undervurdering af prisstigningerne. På den anden side vil der også i visse tilfælde finde kvalitetsforbedringer sted, uden at dette giver anledning til overgang til nye varer, hvilket formentlig tildels opvejer denne tendens til undervurdering af prisstigningerne.

Ved fastsættelsen af de vægte, hvormed de enkelte varers priser indgår i beregningen af det samlede engrosprisindeks, er anvendt værdien af den indenlandske omsætning i 1954 ($\text{produktion} \div \text{eksport} + \text{import}$). I tilfælde, hvor det ikke har været muligt at få tilstrækkeligt prismateriale for en vare, er dens vægt fordelt forholdsmæssigt over de nærmest beslægtede varer, for hvilke priser indhentes. Samme fremgangsmåde er fulgt for varer, hvis omsætningsværdi i 1954 var mindre end 2 mill. kr.

For de danske varers vedkommende har man for hver enkelt vare bestemt salgsværdien fra producent og herfra trukket eksportværdien fob. Tilsvarende har man for de importerede varer bestemt importværdien cif og hertil lagt eventuelle toldbeløb. Til de nævnte omsætningsbeløb var endvidere indtil august 1962, forinden beløbene blev anvendt som vægte, lagt provenuet af de indenlandske statsafgifter, som var pålagt i engrosleddene.

Værdien af varer fremstillet her i landet, som indgår i den pågældende fremstillingsvirksomheds egen produktion eller anvendes i egen husholdning, er ikke medregnet i vægtgrundlaget. I tilfælde, hvor en udskillelse af disse varer ikke har været mulig på grundlag af den officielle statistik, har man beregnet sig frem til den del af produktionen, som omsættes her i landet. Sådanne beregninger er især foretaget med hensyn til landbrugsvarerne.

Indtil august 1962 har man som nævnt i priserne medregnet de indenlandske statsafgifter, der i produktions- og engrosleddene måtte være pålagt de enkelte varer og varegrupper, ligesom man for importerede varer har tillagt eventuelle toldbeløb. På tilsvarende måde var i vægtgrundlaget i 1954 indregnet det for dette år konstaterede provenu af de nævnte indenlandske afgifter samt tolden. Ved gennemførelsen pr. 1. august 1962 af loven om en almindelig engrosomsætningsafgift måtte den ovenfor omtalte beregningsmåde tages op til revision. Den omstændighed, at beskatningen efter denne lov afhang af de pågældende varers forskellige anvendelser, medførte, at det i mange tilfælde ikke ville være praktisk muligt at konstatere den faktiske gennemsnitlige beskatningsprocent. Da endvidere en udelukkelse af den almindelige omsætningsafgift, men bibeholdelse af de øvrige indenlandske statsafgifter som hidtil, ville med-

føre en forskellig behandling af den samlede indenlandske, indirekte beskatning, anså man det for mest hensigtsmæssigt at udskille alle indenlandske statsafgifter (herunder også merværdiafgiften) fra de priser, der indgår i engrosprisindekset. Derimod medtages stadig toldafgifterne, idet importpris + told for en importeret vare svarer til prisen af fabrik for den samme vare produceret i Danmark.

Denne omlægning medførte tillige, at vægtgrundlaget måtte ændres, således at de i 1954 pålagte indenlandske afgifter i produktions- og engrosleddene blev fratrukket i vægtene.

Den specificerede opdeling på enkeltindeks og gruppeindeks, der er anvendt ved offentliggørelsen, er den af Forenede Nationer opstillede internationale varenomenklatur SITC (Standard International Trade Classification). Inddelingen tager sigte på opdeling af varerne efter deres bearbejdsgrad og art. Der beregnes månedligt foruden det samlede engrosprisindeks 9 indeks for hovedgrupper af varer samt 85 indeks for undergrupper og enkeltvarer. Endvidere foretages en opdeling på danske varer og importvarer samt en specificeret opdeling på produktionsmidler og forbrugsvarer, jfr. oversigt 3.2.

Som nævnt indgår i beregningen af engrosprisindekset varer på alle de forskellige trin i produktionsprocessen. En prisændring på en råvare, der danner grundlag for produktionen i flere på hinanden følgende led, påvirker derfor indekset, hver gang varen går fra ét produktionstrin til det næste.

Engrosprisindekset, der ikke omfatter serviceydelser og heller ikke eksporten, kan derfor ikke hævdes at give udtryk for prisbevægelsen i nogle af de i nationalregnskabet forekommende størrelser. Værdien af engrosprisindeksberegningerne ligger derfor ikke så meget i det samlede indeks og hovedgruppeindeksene som i indeksene for de enkelte varegrupper og enkeltvarer.

Engrosprisindekset offentliggøres i Nyt fra Danmarks Statistik, Statistiske Efterretninger, Konjunkturtabeller (tillæg til Statistiske Efterretninger), Statistisk Tiårsoversigt og Statistisk Årbog.

Engrosprisindeksets vægtgrundlag og prismateriale er for tiden under revision. Revisionen ventes afsluttet i løbet af 1971. Det nye indeks får 1966 som vægtbasis og 1968 som prisbasis. Opstillingen af vægtgrundlaget sker på basis af oplysninger fra landbrugs-, udenrigshandels- og industristatistikken for 1966. Da industristatistikken fra og med 1966 benytter Bruxelles-nomenklaturen som grundlag for varegrupperingen, således at denne i det væsentlige er sammenfaldende med udenrigshandelsstatistik-

kens gruppering, vil også engrosprisindeksets varegruppering primært blive baseret på denne nomenklatur.

Med det nye engrospristal udvides grundlaget for pristalsberegningerne betydeligt, dels som følge af en række nye varers fremkomst, dels på grund af større varespecifikation. I øvrigt vil det nye engrospristal blive beregnet efter de samme retningslinier som det nuværende engrospristal.

3.2. Engrosprisindeksets vægtfordeling for enkeltvarer og hovedgrupper af varer.

	Vægtfor- deling i promille 1954 ¹)
<i>A. Fordelt efter varegrupper:</i>	
Korn, foderstoffer og fødevarer	274
Drikkevarer og tobak	46
Ubearbejdede og groft bearbejdede varer undtagen brændsel	57
Brændselsstoffer, smøreolier m.m.	72
Animalske og vegetabiliske olier og fedtstoffer	16
Kemikalier	54
Bearbejdede varer, navnlig til erhvervsmæssig brug	244
Maskiner og transportmidler	150
Forskellige forbrugsvarer	87
<i>B. Fordelt efter anvendelse:</i>	
Produktionsmidler	601
Råstoffer og brændsel	499
Råstoffer til landbrug	66
Råstoffer til øvrige erhverv	365
Brændselsstoffer og smøreolier	68
Maskiner og værktøj, varetransportmaskiner	102
Forbrugsvarer	399
Animalske fødevarer excl. fisk	107
Fisk og fiskeprodukter	5
Vegetabiliske fødevarer	54
Nydelsesmidler	66
Andre forbrugsvarer	167
<i>C. Fordelt efter oprindelse:</i>	
Danske varer	590
Importvarer	410
Engrosprisindeks i alt	1000

SITC vare- nummer		Vægtfor- deling i promille 1954 ¹)
01—09	<i>Korn, foderstoffer og fødevarer</i>	
04 101—502	Korn	39
08	Foderstoffer	28
01	Kød og kødvarer	67
101	Okse- og kalvekød	18
103	Svinekød	34
301	Tilberedte kødvarer, ikke hermetisk	12
02÷501	Mejeriprodukter	36
101	Mælk	15
301	Smør	15
401	Ost	3
02 501	Æg	5
03	Fisk og fiskeprodukter	5
04 601—804	Mel, gryn, brød m.m.	18
05	Frugter, grønsager og kartofler	24
101—304	Frugter	11
401—504	Grønsager og kartofler	13
06	Sukker og sukkervarer	14
102	Sukker	10
201	Sukkervarer	4
07	Kaffe, te, kakao, chokolade m.m.	22
101	Kaffe	15
202, 301	Kakao og chokoladevarer	6
09	Andre fødevarer	16
101	Margarine	11
11—12	<i>Drikkevarer og tobak</i>	
11	Spiritus, vin, øl, mineralvand	19
203	Stærkt øl	10
12	Tobak og tobaksvarer	28
201—203	Færdige tobaksvarer	20
21—29	<i>Ubearbejdede og groft bearbejdede varer, undtagen brændsel</i>	
21	Huder og skind, uberedte	2
22	Oliedfrø, -nødder og -kerner	9
23	Naturgummi	1
24	Træ og kork	19
302	Nåletræ	15
101—301, 303	Andet træ	3
25	Papirmasse	4
26	Spindestoffer	10
202, 207	Råuld	4
301	Råbomuld	4
27	Råstoffer til gødning og rå mineraler	7
103, 219	Råfosfat og svovlkis	3

SITC vare- nummer		Vægtfor- deling i promille 1954 ¹)
31	<i>Brændselsstoffer, smøreolier m.m.</i>	
101	Kul	21
102	Koks	14
301	Benzin	10
303	Brændselsolier	15
304	Smøreolier	2
41	<i>Animalske og vegetabiliske olier og fedtstoffer</i>	16
51—59	<i>Kemikalier</i>	
51	Kemiske råstoffer og forbindelser	7
53	Farve- og garvestoffer	8
54	Medicinalvarer m.m.	5
55	Sæber, vaskemidler, toiletmidler	9
56	Gødningstoffer, bearbejdede	15
59	Forskellige kemiske artikler	9
901	Plastics og halvfabr. heraf	6
61—69	<i>Bearbejdede varer, væsentligst til erhvervsmæssig brug</i>	
61	Læder og skind, beredte	7
62	Gummivarer	8
901	Dæk og slanger til transportmidler	5
63	Træ- og korkvarer, undtagen møbler	16
64	Papir, pap og varer heraf	33
65	Garn, metervarer og færdige tekstilvarer	68
102	Uldgarn	7
103, 104	Bomuldsgarn	7
106	Garn af rayon, nylon o.lign.	4
201, 202	Bomuldsmetervarer	15
302	Uldmetervarer	12
305	Metervarer af rayon, nylon o.l.	4
66	Varer af ikke metalliske mineraler	27
102	Cement	4
109	Byggematerialer af asbest, cement og beton	7
201	Teglværksprodukter	5
67	Ædle metaller og varer heraf	2
68	Uædle metaller og halvfabrikata heraf	53
101—115	Jern og halvfabrikater heraf	33
201, 202	Kobber, kobberlegeringer og halvfabrikater heraf	11
401—701	Andre metaller og halvfabrikater heraf	10
69	Varer af uædle metaller	30
71—73	<i>Maskiner og transportmidler</i>	
71	Maskiner og apparater, undt. elektriske	52
72	Elektriske maskiner og apparater	34

SITC vare- nummer		Vægtfor- deling i promille 1954 ¹)
73	Transportmidler	65
201, 203—205	Automobiler	33
502	Skibe ²)	21
81—89	<i>Forskellige forbrugsvarer</i>	
82	Møbler	12
84	Beklædningsgenstande	49
101	Strømper	6
102, 103	Trikotage	9
85	Fodtøj	11

Anm. Følgende varegrupper indgår i det samlede engrosprisindeks uden at være medtaget i tabellen: SITC-nr. 29, 52, 81, 83, 86, 89. Varegrupperne 00, 28, 91 og 92 er helt udeladt af indeksberegningen. Specifikationerne inden for de medtagne varegrupper er i de fleste tilfælde ikke fuldstændige.

¹) Excl. indenlandske statsafgifter.

²) Indekset er baseret på en beregning for et »standardskib«. Beregningen reguleres sædvanlig kun en gang om året.

4. Råvareprisindekset

4.1. Råvareprisindeksberegningen.

Der beregnes hver måned (pr. den 25.) et prisindeks for importerede råvarer. Indekset, der har foregående år som basis, belyser den seneste prisudvikling på verdensmarkederne på de områder, hvor priserne har betydning for importen til Danmark.

Vareudvalget omfatter foruden brændselsstoffer næsten alle væsentlige varer, der benyttes som råvarer i dansk industri og landbrug, men som regel kun i den mindst bearbejdede form, hvori de indføres til Danmark. F.eks. omfatter indekset råbomuld, men ikke bomuldsgarn.

Prismaterialet består af de priser, hvortil der kan købes (beregnet cif dansk havn) pr. den 25. i måneden, eller fornylig er købt. For nogle varer drejer det sig om noteringer på markeder, hvor danske importører normalt køber med tillæg af fragtomkostninger, i andre tilfælde benyttes pristilbud eller priser i nyligt afsluttede kontrakter.

Indekset beregnes efter Laspeyres formel. Vægtgrundlaget er importværdien af de pågældende varer i det nærmest foregående kalenderår. Den årlige ændring af vægtgrundlaget betyder, at dette altid er i bedst mulig overensstemmelse med de faktiske importforhold og dermed også det specielle formål, som dette indeks har.

I modsætning til engrosprisindekset bygger råvareprisindekset ikke på repræsentantvaresystemet, idet der indhentes prisoplysninger for enhver vare, hvis importværdi indgår i vægtgrundlaget.

Der offentliggøres foruden det samlede råvareprisindeks indeks for hver af hovedgrupperne: Råstoffer til landbrug, råstoffer til industri samt brændselsstoffer. Endvidere offentliggøres indeks for 38 undergrupper og enkeltvarer. I oversigt 4.2 er anført de varer og varegrupper, der indgår i beregningerne, samt vægtfordelingen for 1968. Importværdien for de varer, der indgår i råvarepristallet, var i 1968 7 mld. kr., svarende til knap 30 pct. af den totale importværdi i 1968.

Råvareprisindekset offentliggøres i Nyt fra Danmarks Statistik, Statistiske Efterretninger, Konjunkturtabeller (tillæg til Statistiske Efterretninger) og i Statistisk Årbog.

I Statistisk Årbog offentliggøres desuden et råvareprisindeks, beregnet som et Laspeyres kædeindeks, på grundlag af det ovenfor omtalte råvare-

prisindeks. Basisår for indekset er 1958. Der offentliggøres et totalindeks samt indeks for hver af hovedgrupperne landbrugsråstoffer, industriråstoffer samt brændselsstoffer.

4.2. Råvareprisindeksets vægtfordeling for enkeltvarer og hovedgrupper af varer.

	Vægtfor- deling i promille 1968
1. Foderkorn	30
2. Oliekager	64
3. Gødningsstoffer	43
1-3 i alt	137
4. Rå kaffe	47
5. Kakaobønner	3
6. Oliefrø	53
7. Teaktræ	11
8. Mahognitræ	5
9. Egetræ	3
10. Nåletræ	51
11. Papirmasse	14
12. Naturgummi	3
13. Syntetgummi	4
14. Rå plast	43
15. Spindestoffer	12
Uld	5
Bomuld	4
Sisal	3
16. Råfosfat	4
17. Jern og stål	173
18. Metaller	52
Kobber	27
Aluminium	16
Bly	3
Zink	3
Tin	3
19. Andre råstoffer	8
4-19 i alt	486
20. Kul	33
21. Koks	11
22. Benzin	35
23. Jetbrændstof	14
24. Brændselsolier	139

	Vægtfor- deling i promille 1968
Petroleum	4
Fyringsgasolie	69
Autogasolie	19
Fuel oil	47
25. Smøreliefer	10
26. Jordolie og råolie	135
20-26 i alt	377
Råvareprisindeks i alt .. 1000	

5. Indeks for aktiekurser og obligationsrente

Indeks for aktiekurser og for effektiv obligationsrente beregnes ultimo hver måned og offentliggøres løbende i den månedlige artikel om penge- og kreditforholdene i Statistiske Efterretninger. Begge indeks publiceres endvidere i konjunkturtabellerne i tillæg til Statistiske Efterretninger, i Statistisk Tiårsoversigt samt i Statistisk Årbog.

A) Indekset for aktiekurser beregnes på grundlag af et udsnit af selskaber, hvis aktier omsættes nogenlunde regelmæssigt på Københavns Fondsbørs. Det samlede udsnit bestod ved udgangen af 1970 af aktier fra 92 selskaber, der fordelte sig med 50 fra industrien, 10 fra banker, 16 fra handel m.v., 11 fra rederier samt 5 fra transport i øvrigt. Der beregnes indeks for såvel det samlede udsnit som for de nævnte fem erhvervsgrupper.

De kursbevægelser, der beregnes for hver enkelt aktie, bygger på den noterede køberkurs ultimo måneden. I disse kurser foretages dog visse korrektioner. De rentemæssige virkninger af det akkumulerede udbytte søges således elimineret ved, at der fradrages $\frac{1}{2}$ pct. i kursen for hver måned, der er forløbet siden sidste regnskabsårs afslutning. Eventuelle kursstigninger som følge af en forestående kapitaludvidelse påvirker derimod indekset i fuldt omfang, men der korrigeres for den kursnedgang, der skyldes, at aktierne fra et vist tidspunkt handles excl. tegningsret.

Den oprindelige vægtbasis for det nuværende aktieindeks hidrører fra 1955, hvor de vægte, hvormed de enkelte kursindeks sammenvejedes, bestod af værdien af aktiekapitalen, dvs. nominel aktiekapital $\times$ gnstl. kurs. Disse vægte ændres dog kontinuerligt gennem tiden.

For det første udvides vægtene for de selskaber, der fra tid til anden foretager udvidelser af aktiekapitalen ved nytegnning af aktier. Derimod påvirker udstedelse af fondsaktier ikke vægtgrundlaget, idet værdien af aktiekapital $\times$ kurs alt andet lige skulle være uberørt af en sådan emission, der ikke ændrer selskabets egenkapital.

For det andet må vægtgrundlaget stadig ændres som følge af mere teknisk betingede årsager. For flere af de i indeksberegningen medtagne selskaber vil der ofte på et eller andet tidspunkt opstå vanskeligheder med løbende at få noterede ultimo kurser, idet de pågældende selskabers aktier i et større eller mindre tidsrum kun mere undtagelsesvis omsættes på børsen. Sådanne selskabers aktier bliver derfor udskiftet med andre aktier,

der tilhører samme erhvervsgruppe, og hvis børsomsætning for øjeblikket er mere stabil.

Jævnslides med denne udskiftning sker der tillige en gradvis udvidelse af det antal selskaber, hvis aktier indgår i indekset. En sådan udvidelse sker altid, hvis et nyt eller bestående selskab med en betydelig aktiekapital beslutter at lade sine aktier notere på børsen.

På denne måde søger man at gøre grundlaget for indekset så bredt som muligt og samtidig udnytte de flest mulige regelmæssige noteringer. Dette nødvendiggør en stadig sammenkædning af indeksene, og der anvendes en Laspeyres-kæde, som kan udtrykkes på følgende måde:

$$\text{Indeks } t:0 = \frac{\sum a_0 \cdot k_1}{\sum a_0 \cdot k_0} \cdot \frac{\sum a_1 \cdot k_2}{\sum a_1 \cdot k_1} \cdot \frac{\sum a_2 \cdot k_3}{\sum a_2 \cdot k_2} \cdot \frac{\sum a_3 \cdot k_4}{\sum a_3 \cdot k_3} \cdot \dots \cdot \frac{\sum a_{t \div 1} \cdot k_t}{\sum a_{t \div 1} \cdot k_{t \div 1}}$$

hvor a er aktiekapital, k = kurs og

0, 1, 2, 3, 4,, $t \div 1$, t betegner tiden.

Hvis man skulle undgå disse hyppige vægtskift med sammenkædninger, kunne man alternativt have reduceret udsnittet til kun at omfatte et fåtal af store selskaber med helt regelmæssig børsomsætning. Herved ville der i højere grad blive tale om et fastvægtindeks, men med den ulempe, at indekset da blev meget sårbart over for specielle udviklingstræk i et enkelt af selskaberne.

Selv med den faktisk anvendte fremgangsmåde må man dog have for øje, at aktiekursindekset hviler på et relativt spinkelt grundlag. Dette er imidlertid en følge af, at kun en mindre andel af den samlede danske aktiekapitalmasse er noteret på børsen, og at en endnu mindre andel om sættes regelmæssigt.

B) *Indeks for effektiv obligationsrente* beregnes særskilt for udvalgte grupper af realkreditobligationer i åbne serier samt to grupper af lange statsobligationer. Der beregnes ikke noget samlet indeks ved sammenvejning af de enkelte grupper, og inden for hver gruppe fremkommer

indekset som et simpelt, uvejet gennemsnit af hver serie i den pågældende gruppe.

Når en serie lukkes, erstattes den af en ny åben serie inden for samme gruppe.

De enkelte beregninger af den effektive rente foretages på grundlag af slutkøberkurser på Københavns Fondsbørs ultimo hver måned.

De nuværende indekssrækker hidrører fra en omlægning, der blev gennemført i 1960 med sammenlignelige månedstal ført tilbage til 1955. Før denne omlægning offentliggjordes indeks for obligationskurser. Når man i stedet for kurserne valgte den effektive rente, skyldtes det navnlig ønsket om at eliminere den trendbevægelse, som kurserne for et givet udvalg af serier vil være underkastet som følge af den gradvise reduktion af restløbetiden og den dermed forbundne forøgelse af udtrækningschancen.

6. Mængde- og prisindeks i nationalregnskabet

A. De størrelser, der indgår i nationalregnskabet, kan i henseende til indeksproblemerne deles i to hovedkategorier. Den første kategori består af strømme af varer og tjenester, hvis værdi umiddelbart kan opfattes som sammensat af elementer af pris $\times$ mængde. Produktion, forbrug, investeringer samt eksport og import af varer og tjenester er eksempler på sådanne størrelser, idet de alle kan udtrykkes ved formler af typen

$$\sum_{k=1}^n p_k \cdot m_k$$

hvor p = pris, m = mængde og $k = 1, 2, \dots, n$.

Den anden kategori har derimod karakter af rent monetære strømme, hvor en direkte opspaltning i pris- og mængdekomponenter ikke er mulig. Dette gælder indkomststørrelser, opsparing, saldoen på betalingsbalancens løbende poster, låntagning og -givning osv.

Medtages i nationalregnskabet foruden strømme også beholdningsstørrelser, kan en lignende todeling foretages mellem på den ene side materielle aktiver (jord, bygninger, maskiner m.v., varelagre) og på den anden side fordringer og gældsposter.

Denne forskel mellem de to kategorier udelukker dog ikke, at de rent monetære størrelser kunne omregnes på en sådan måde, at visse nærmere definerede prisbevægelser blev elimineret. Man må dog i disse tilfælde betjene sig af hjælpevariable, der vælges således, at de har en nær tilknytning til den pågældende monetære størrelse. Mest kendt blandt sådanne omregninger er begrebet realindkomst, der fremkommer ved, at pengeindkomster renses for prisbevægelser, der hidrører fra det private konsum. Selv om konsumet normalt vil lægge beslag på hovedparten af en husholdnings disponible indtægt, bliver resultatet tillige, at eventuelle opsparede beløb også omregnes ved hjælp af forbrugerpriser. Tankegangen bag denne fremgangsmåde er, at opsparingen alene opfattes som repræsenterende en potentiel forbrugsmulighed. For en selvstændig erhvervsdrivende, hvis virksomhed forudsætter en vis selvfinansiering, kan en omregning af opsparingen ved hjælp af priser på investeringsvarer dog være et lige så naturligt valg som anvendelse af forbrugerpriser.

B. For at undgå sådanne valgmuligheder har man i nationalregnskabet kun foretaget beregninger i faste priser for den kategori af størrelser, der umiddelbart kan opfattes som bestående af priser $\times$ mængder.

Formålet har været en belysning af den reale udvikling i produktion, forbrug, investeringer m.m., hvorved det bliver muligt at vurdere de vækstrater, der fra år til år fremkommer i vigtige dele af samfundsøkonomien.

Omregningen til faste priser kan i princippet ske ved enten at videreføre basisårets værdistørrelser ved hjælp af foreliggende mængdeindeks eller ved at deflatere de løbende værdier med passende prisindeks. Nationalregnskabsafdelingen bliver herved forbruger af de allerfleste af de indeks, der beregnes af de øvrige afdelinger i Danmarks Statistik.

Denne fastprisberegning må for den enkelte makrostørrelse i nationalregnskabet ofte foretages ved at anvende en række indeks, som er hentet fra flere forskellige kilder, og som derfor ikke altid er beregnet ud fra samme basisår eller efter samme formel.

Dette betyder, at de mængdeindeks, der kan udledes af nationalregnskabets størrelser i faste priser, og de prisindeks, der fremkommer ved at sammenholde udviklingen af tallene i årets priser med de tilsvarende tal i faste priser, får en sammensat karakter med ret komplicerede vægtproblemer.

C. For at kunne vurdere disse problemer vil det være hensigtsmæssigt først at omtale den ønskede ensartede beregningsmetode, således som den fremgår af internationale rekommandationer:

I det ideelle tilfælde, hvor alle nødvendige oplysninger forudsættes at foreligge, kan nationalregnskabets hovedrelation for tilgang og anvendelse af varer og tjenester i faste priser udtrykkes på følgende måde:

$$\begin{aligned}
 & \text{Tilgang fra import } \left(\sum p_o^{im} \cdot m_1^{im} \right) + \text{produktionsværdi} \\
 & \left(\sum p_o^{pr} \cdot m_1^{pr} \right) \div \text{rå- og hjælpestoffer} \quad \left(\sum p_o^r \cdot m_1^r \right) \\
 & + \text{indirekte afgifter, netto} \quad \left(\sum a_o \cdot m_1^a \right) = \text{anvendelse til eksport} \\
 & \left(\sum p_o^e \cdot m_1^e \right) + \text{investeringer} \quad \left(\sum p_o^i \cdot m_1^i \right) + \text{konsum} \\
 & \left(\sum p_o^k \cdot m_1^k \right), \text{ hvor } p = \text{pris, } m = \text{mængde, } o = \text{basisår, } 1 = \text{år } 1, \\
 & a_o = \text{afgiftssats i basisåret og } m^a = \text{de mængder af varer og tjenester,} \\
 & \text{der i basisåret var belagt med afgifter eller var subsidieret.}
 \end{aligned}$$

Priserne på tilgangssiden forudsættes opgjort i kostpriser og på anvendelsessiden til markedspriser. Det er derfor nødvendigt at udfylde denne forskel med et udtryk for indirekte afgifter ÷ subsidier.

Ved division med værdierne i basisåret ses, at de herved fremkommende mængdeindeks vil være af Laspeyres-typen. Omvendt er de afledede prisindeks, der fremkommer ved at dividere de løbende værdier i år 1 med samme års tal i faste priser (år 0), alle af Paasche-typen.

Med de forudsatte ideelle oplysninger vil der på tilsvarende måde kunne udledes indbyrdes konsistente mængde- og prisindeks for alle undergrupper af størrelser på såvel tilgangs- som anvendelsessiden. I disse forudsætninger ligger også, at alle problemer vedrørende kvalitetsændringer er løst. En kvalitetsforbedring bliver herved transformeret til en speciel forøgelse af det pågældende mængdeudtryk, idet en eventuel ledsagende prisstigning reduceres til kun at vedrøre den ensartede kvalitet.

Ligeledes går man ud fra, at alle erhvervs værditilvækster (bruttofaktorindkomster) kan deflateres efter den dobbelte metode med særskilt omregning til faste priser for produktionsværdi og råstofforbrug. Denne dobbelte deflatering har dog visse implikationer for de indeks, der kan udledes af beregningerne. Er således priserne for produktionsværdien i et givet erhverv steget med f.eks. 10 pct., mens råstofpriserne kun er gået op med 5 pct., vil det afledede prisindeks for værditilvæksten vise en stigning, der er højere end 10 pct. Hvis omvendt priserne for produktionsværdien og råstofforbruget var steget med henholdsvis 5 og 10 pct., kunne man i givet fald have fået et prisfald for værditilvæksten. Navnlige hvis der er indtruffet betydelige og modgående prisændringer for produktion og råstofforbrug, og hvis tillige råstofandelen er stor, kan de beregnede indeks for værditilvæksten give ret ekstreme resultater. I det principielt analoge tilfælde, hvor eksport og import af varer og tjenester særskilt omregnes til faste priser, forekommer det endog, at f.eks. et overskud på vare- og tjenestebalancen over for udlandet konverteres til et underskud i faste priser.

Disse forhold står i nær forbindelse med, at de traditionelle fastvægtsindeks ikke tillader nogen substitution ved forskydninger i priser eller mængder. Virkningen af denne manglende tilpasning gør sig gældende for alle sådanne indeks, men bliver normalt forstærket, når det som her tillige drejer sig om indeks, der er baseret på differensberegninger.

Til virkningerne af den dobbelte deflatering hører tillige, at eventuelle bytteforholdsgevinster eller -tab som følge af forskydninger mellem salgs- (output-) priser og købs- (input-) priser bliver elimineret. Forholdet er

helt det samme, som når man ved omregning til faste priser for henholdsvis eksport og import af varer og tjenester ser bort fra ændringer i bytteforholdet over for udlandet. Der er med andre ord tale om rene realproduktionsindeks og om dertil hørende prisindeks. Hverken for de enkelte erhverv eller sammenlagt giver bruttofaktoriindkomsten i faste priser således udtryk for den realindkomst, der tilfalder produktionsfaktorerne. En beregning heraf ville naturligt forudsætte, at man tog hensyn til virkningen af ændringer i bytteforholdet, både mellem de enkelte indenlandske sektorer indbyrdes og over for udlandet.¹⁾

D. Som omtalt kan omregningen af nationalregnskabets forskellige kategorier af varer og tjenester til faste priser i praksis ikke foretages efter ensartede indeksformler og med adgang til alle nødvendige oplysninger.

Hvad angår værditilvæksten (bruttofaktoriindkomsten), er det således kun for nogle erhverv muligt at gennemføre særskilte deflateringer af selvstændigt beregnede produktionsværdier og råstoffer. I andre tilfælde kan prisudviklingen for såvel produktionsværdi som råstoffer nok vurderes hver for sig, men de løbende beregninger af de anvendte mængder af råstoffer er baseret på faste andele af produktionsværdien i basisåret. Endelig må man for visse erhverv nøjes med indikatorer, der alene måler mængde- eller prisudviklingen for produktionsværdien. Afhængigt af hvor meget de tekniske koefficienter (forholdet mellem output- og inputmængder) har ændret sig siden basisåret samt af, hvor store forskudninger, der er indtruffet mellem salgs- (produktions-) priserne og købspriserne, får man således indeks, der i større eller mindre grad afviger fra de i afsnit C tilstræbte. Samtidigt bliver prisindeksene normalt noget mere stabile, end de skulle være efter den fuldstændige beregning, og bytteforholdsændringerne elimineres ikke fuldt ud.

I den samlede værdi for eksport og import af varer og tjenester er vareomsætningen med udlandet den dominerende størrelse, hvis omregning foretages ved hjælp af de foreliggende indeks for kvantum og enhedsværdier, der er af henholdsvis Laspeyres- og Paaschetypen. De svarer således til formelen i afsnit C, men basisåret for disse indeks afviger dog

¹⁾ I Kjeld Bjerke, »Some Reflections on the Terms of Trade« – offentliggjort i The Review of Income and Wealth Series 14, June 1968 – er for 1949–1964 foretaget beregninger, der viser hvorledes bytteforholdsgevinster og -tab over for udlandet kan opspaltes i en række bruttostørrelser for de enkelte indenlandske sektorer, der hver især har gevinster eller tab både over for andre sektorer og udlandet. I praksis er det dog ikke muligt at opnå dobbeltdeflaterede udtryk for alle sektors værditilvækster, jfr. senere.

fra det i det nuværende nationalregnskab benyttede basisår 1955.

Beregningen af det private forbrug i faste priser sker i hovedsagen ved, at tallene i årets priser deflateres ved anvendelse af prisoplysninger fra forbrugerprisindekset, der er af Laspeyres-typen. Både som følge af formel-tekniske forskelligheder og afvigende basisår kan man ikke regne med, at det afledede prisindeks for det private forbrug i nationalregnskabet vil vise helt den samme udvikling som forbrugerprisindekset. For det kollektive konsum, hvor lønandelen er høj, er omregningen til faste priser domineret af udviklingen i lønninger for offentligt ansatte, hvortil kommer anvendelse af forskellige indikatorer for prisudviklingen i det offentliges varekøb.

For private og offentlige investeringer varierer de anvendte metoder ved omregningen til faste priser i høj grad efter de forskelligartede kategorier af investeringer, der er tale om. For en stor del af bygningsinvesteringerne fremkommer tallene i faste priser i nær tilknytning til den fysiske byggestatistik, således at man her – i modsætning til ellers – beregner tallene i årets priser ved at opregne med foreliggende byggeomkostningsindeks. Hvad angår investeringer i maskiner, transportmidler, inventar m.v. samt lager- og besætningsforskydninger benyttes ved omregningen til faste priser en lang række indikatorer, hvortil engrospristallet leverer den største del af materialet.

Ovennævnte gennemgang af beregningerne i faste priser har ikke til sigtet at redegøre for alle enkeltheder, men skulle være tilstrækkelig til i korthed at antyde visse træk i karakteren af de mængde- og prisindeks, der enten er anvendt direkte eller kan afledes. Det vil heraf fremgå, at der i praksis findes en hel del afvigelser fra de i afsnit C opstillede ensartede normer. Dette betyder tillige, at identiteten mellem tilgang og anvendelse af varer og tjenester i faste priser kun kan opnås, når der foretages visse justeringer af de direkte foretagne omregninger.

7. Indeks inden for industrisektoren

7.1. Det månedlige beskæftigelses-, lønsums- og timelønsindeks for industrien.

Beregningsgrundlaget af et månedligt beskæftigelsesindeks for industrien går tilbage til 1931, og offentliggørelsen af sådanne indeks indledtes i 1934. Dette månedlige beskæftigelsesindeks har stedse været beregnet med henblik på at belyse udviklingen i antallet af arbejdstimer udført i industrien. Beregningsgrundlaget er jævnlige ajourført og ændret, og i en lang årække byggede indekseberegningen næsten udelukkende på oplysninger fra større industrivirksomheder.

Den seneste revision af beregningsgrundlaget er foretaget med virkning fra og med 1969. Ved denne revision udvidedes beregningsgrundlaget til at omfatte i alt ca. 1900 virksomheder ud af det samlede antal på omkring 7000 industrivirksomheder. I dette udvalg, der dækker ca. 70 pct. af industriens samlede beskæftigelse, er medtaget alle industrivirksomheder med over 200 beskæftigede arbejdere og funktionærer. De øvrige medtagne virksomheder er udtaget med henblik på at opnå en passende branchedækning. Indenfor hver branchegruppe er virksomhederne udtrukket med en sandsynlighed, der er proportional med arbejdstallets størrelse. Opregningerne for de virksomheder, der ikke bliver spurgt, finder sted på grundlag af udviklingstendenserne i de medtagne virksomheder med under 200 beskæftigede.

Som grundlag for opregningerne benyttes de totaloplysninger, der fremkommer gennem de årlige totale industritællinger. Når der foreligger en ny årstotaltælling, foretages en revision af de tidligere offentliggjorte tal, hvilket normalt indebærer, at de månedlige beskæftigelsesindeks må revideres mere end en gang afhængig af den tid, der hengår, før resultaterne fra de årlige totaltællinger kan benyttes. Månedsindeksene for 1969 er således beregnet på grundlag af virksomheder, der er udvalgt fra totaltællingen for 1966, og de for 1969 foreløbigt beregnede indekx revideres derfor, da totalresultaterne for 1967 forelå. Lignende revisioner vil blive foretaget, når totaltællingen for 1968 er afsluttet, og den endelige revision vil først kunne gennemføres, når den endelige totalopgørelse for 1969 foreligger.

Hidtil har disse totalopgørelser været knyttet til indhentning af bl.a. regnskabsmæssige oplysninger, og resultaterne fra totaltællingerne kunne

derfor normalt ikke foreligge væsentligt tidligere end ca. 1 år efter omhandlede kalenderårs udløb. For de månedlige beskæftigelsesindeks måtte der derfor normalt påregnes to revisioner. Disse revisioner er nødvendige for at opnå den størst mulige sikkerhed ved sammenligningerne fra år til år. Fra og med året 1970 foretages den totale opgørelse af industriens beskæftigelse imidlertid særskilt, og resultaterne påregnes derfor at kunne foreligge omkring 6 måneder efter omhandlede kalenderårs udløb. For at opnå et tilfredsstillende opregningsgrundlag vil det imidlertid fortsat være nødvendigt med to revisioner af de månedlige beskæftigelsesindeks, der dog herefter vil kunne foretages med mindre forsinkelse end tidligere.

Det månedlige, foreløbige beskæftigelsesindeks for industrien offentliggøres normalt ca. 6 uger efter omhandlede måneds udløb. Fra og med 1969 udregnes der beskæftigelsesindeks for 20 industrihovedgrupper mod tidligere 10. Indekset er som hidtil et indeks for de af industriens arbejder udførte arbejdstimer; det er som hidtil korrigeret for månedernes ulige længde og for antal helligdage, men ikke for ferie. Beskæftigelsesindekset påvirkes således af ferie samt af strejke og lockout. Der er ikke hidtil foretaget nogen sæsonkorrigering af tallene, dvs. at sæsonsvingninger påvirker indekset i fuldt omfang. De forskellige typer af arbejdsindsats tillægges ikke forskellig vægt, og indekset er dermed et egentligt arbejds-timeindeks.

Beregningen er som nævnt baseret på de senest foreliggende totalopgørelser. De månedlige oplysninger om antal arbejdstimer benyttes til at beregne det samlede timetal pr. arbejdsdag i den aktuelle måned for hver industrihovedgruppe og for hele industrien. Der forekommer dermed ikke noget vægtproblem. De beregnede timetal sættes i forhold til gennemsnitstallet for det år, der benyttes som beregningsgrundlag, hvorved beskæftigelsesindekset fremkommer. Indekset beregnes for tiden med 1966 = 100.

Ved indsamlingen af de for det månedlige beskæftigelsesindeks nødvendige oplysninger fremkommer også oplysninger om antallet af beskæftigede arbejdere, for hvilke timeoplysningerne meddeles, samt fra og med 1965 tillige om antal beskæftigede funktionærer ultimo måneden. På dette grundlag beregnes det samlede antal beskæftigede arbejdere, henholdsvis funktionærer i industrien ultimo måneden opdelt på samme industrihovedgrupper som beskæftigelsesindekset, samt med en opdeling af totaltallene på mænd og kvinder.

Medens beskæftigelsesindekset som nævnt påvirkes af ferier, strejke

og lockout, er det beregnede antal beskæftigede ikke påvirket heraf.

Mejerierne indgår ikke i industristatistikken og dermed heller ikke i beskæftigelsesindekset og beregnede antal beskæftigede i industrien. Opmærksomheden henledes på, at svineslagterier og konserverafdelinger i forbindelse med disse, fjerkræslagterier og sukkerfabrikker indgår i beskæftigelsesindekset fra og med 1970, men derimod ikke tidligere, uagtet sådanne virksomheder også før 1970 var omfattet af industristatistikken.

I forbindelse med indsamlingen af oplysningerne til det månedlige beskæftigelsesindeks for industrien er der fra og med januar 1971 indsamlet oplysninger om industrivirksomhedernes lønudgifter til arbejdere og funktionærer. På dette grundlag beregnes efter samme principper som benyttet ved beregningen af beskæftigelsesindekset et månedligt indeks for udbetalt løn til henholdsvis arbejdere og funktionærer i industrien, hvilke indeks betegnes som lønsumsindeks. Endvidere beregnes ved brug af de samme oplysninger et timelønsindeks til belysning af ændringerne i den gennemsnitlige timeløn for industriens arbejdere. Dette timelønsindeks beregnes på grundlag af en beregnet summarisk gennemsnitlig timeløn.

Offentliggørelsen af det månedlige lønsumsindeks vedrørende industriens udgift til løn til arbejdere samt nævnte månedlige timelønsindeks er indledt, medens offentliggørelse af lønsumsindeks vedrørende industriens udgift til funktionærlønninger ventes indledt i slutningen af 1971.

7.2. Det kvartalsvise mængdeindeks for industrien.

Siden 1961 er der hvert kvartal indhentet oplysninger om industriens omsætning af varer og tjenester, oprindelig fra industrivirksomheder med 10 eller flere ansatte, men fra og med 1968 udvidet til at omfatte alle industrivirksomheder med 6 eller flere ansatte.

Oprindelig indhentes alene oplysning om virksomhedernes samlede omsætning, dog med angivelse af, hvor meget der heraf hidrørte fra salg af handelsvarer, hvorved forstås varer videresolgt uden yderligere forarbejdning. Med udvidelsen fra begyndelsen af 1968 foretoges der en yderligere opdeling af omsætningsbeløbene, idet der herefter skelnedes mellem omsætning af egne produkter, lønarbejde udført for andre og reparationsarbejde udført for andre, hvilke tre poster tilsammen betragtes som omsætningen af egne varer og tjenester. Endelig spørges som hidtil om salg af handelsvarer, herunder henregnes også anden omsætning, der ikke kan placeres under de nævnte kategorier. Samtidig er denne kvartalsvise omsætningsstatistik integreret med varestatistik for industrien, der opde-

ler omsætningen af egne varer på hele industristatistikens varenomenklatur. De detaljerede årsopgørelser over produktionen af enkeltvarer afløstes samtidig af denne kvartalsvise omsætningsstatistik. Oplysningerne om omsætningsstatistikken opdelt på brancher offentliggøres løbende i »Statistiske Efterretninger« og sammen med oplysningerne om opdelinger på enkeltvarer tillige kvartalsvis i en særskilt publikation »Varestatistik for industrien«.

Ændringer i omsætningsbeløbene fra periode til periode kan skyldes såvel pris- som mængdeændringer. For at nå frem til et udtryk for, i hvilket omfang ændringer i industriens omsætning af egne varer hidrører fra mængdeændringer, er prisændringerne elimineret ved at omregne værdien af omsætningen af egne varer til faste priser. På dette grundlag udregnes mængdeindeksene, der således beskriver solgte mængder af egne varer, hvilket i tilfælde af lagerændringer vil afvige fra mængden af producerede varer. Som basisår er benyttet 1968. Omregningen til 1968-priser er foretaget for hver af de 107 brancher ved hjælp af prisindeks beregnet på grundlag af ca. 1100 engrospriserier.

Mængdeindeksene for industribrancher fremkommer som forholdet mellem kvartalets omsætning af egne varer i faste priser og $\frac{1}{4}$ af omsætningen i 1968.

På grundlag af disse indeks beregnes mængdeindeks for industrihovedgrupper og for hele industrien. Ved sammenvejningen er som vægte anvendt værditilvæksten i 1968.

Ved beregningen er benyttet et prisindeks til beskrivelse af prisændringerne inden for hver branche. Prisindekset er beregnet ved hjælp af omsætningen i opgørelsesperioden for branchens vigtigere varer

$$P_t^v Q_t^v \text{ og de hertil svarende engrospriserier } \frac{P_t^v}{P_o^v}$$

dvs. prisen P for varen v på tidspunktet t i forhold til prisen på udgangstidspunktet o .

Dette prisindeks kan skrives således:

$$\frac{\sum_{v=1}^{m_i} P_t^v Q_t^v}{\sum_{v=1}^{m_i} \frac{P_t^v Q_t^v}{P_o^v / P_o^v}}$$

Her er m_i antallet af vigtigere varer i den i 'te branche. I tælleren er anført omsætningen i opgørelsesperioden for branchens vigtigere varer og i nævneren den samme omsætning divideret med de hertil svarende engrosprisser, hvilket kan omskrives til:

$$\frac{\sum_{v=1}^{m_i} P_t^v Q_t^v}{\sum_{v=1}^{m_i} P_o^v Q_t^v}$$

Mængderne i opgørelsesperioden indgår således som vægte, og indekset bliver dermed af typen Paasche-indeks.

For enkelte brancher foreligger der dog ikke anvendelige engrospriser. Det gælder grafisk industri (branche 28), vulkaniseringsanstalter (branche 3012), galvaniseringsanstalter og industrilakering (branche 3531–32), træskibsværfter, bådebyggerier og skibsmateriel i øvrigt (branche 3912, 19) samt fremstilling af banemateriel (branche 3820). For disse brancher er som prisindeks benyttet oplysninger om lønudviklingen og om prisudviklingen for de anvendte råvarer og halvfabrikata. For svineslagterier og kødkonserverfabriker (branche 2011–12), for mineralolieraffinaderier (branche 3211) samt for mineralolieindustri i øvrigt (branche 3212) er engrospriserne suppleret med priser udregnet på grundlag af »Varestatistik for industrien«. Endelig er der benyttet priser beregnet på grundlag af »Kvartalsstatistik over udenrigshandelen« for

primær plasticindustri (branche 3114) og for fremstilling af musikinstrumenter (branche 3950).

Ved som hovedregel at benytte engrospriser ved prisindeksberegningen sikres, at kvalitetsændringer indregnes som mængdeændringer ved deflateringen af omsætningen, idet engrospriserierne udtrykker prisændringer for varer, hvis kvalitet er uændret. For de anvendte engrospriser gælder endvidere, at de alene afspejler bevægelserne i engrospriserne på hjemmemarkedet. Derfor vil ændringer i forholdet mellem engrosomsætningen på hjemmemarkedet og på eksportmarkedet påvirke indekset, hvilket også gælder ved ændringer i forholdet mellem hjemmemarkeds- og eksportpriserne. En omlægning fra hjemmemarkedssalg til eksport til lavere priser vil således sænke indekset, fordi der ved deflateringen ikke er taget hensyn til de lavere eksportpriser.

Deflateringen af industriens omsætning af egne varer giver i princippet omsætningen i faste priser. Denne deflatering foretages særskilt for hver branche ved en fremgangsmåde, der kan udtrykkes ved følgende formel, hvor P og Q er pris og mængde for de omsatte varer:

$$\sum_{j=1}^{N_i} P_t^j Q_t^j : \frac{\sum_{v=1}^{m_i} P_t^v Q_t^v}{\sum_{v=1}^{m_i} P_o^v Q_t^v} \simeq \sum_{j=1}^{N_i} P^j Q^j$$

N_i angiver antallet af virksomheder i den i 'te branche, og j de enkelte virksomheder i branchen. m_i angiver antallet af repræsentantvarer i den i 'te branche og v den enkelte repræsentantvare.

Mængdeindekset for omhandlede branche fås herefter som forholdet mellem kvartalets fastpris-beregnete omsætningsværdi og basisomsætningen, hvilket kan udtrykkes ved:

$$\frac{\sum_{j=1}^{N_i} P_t^j Q_t^j}{\sum_{j=1}^{N_i} P_o^j Q_o^j}$$

hvor priserne i basisperioden P_0 indgår som faste vægte, således at dette mængdeindeks bliver af typen Laspeyres-indeks.

Som basisår er som nævnt valgt 1968, således at kvartalernes omsætningsværdier er omregnet til priser med 1968 i gennemsnit = 100, og som basisperiode er valgt en fjerdedel af omsætningen i 1968, hvilket medfører, at mængdeindekset viser sæsonvariationer inden for året.

På grundlag af disse mængdeindeks for hver af de betragtede undergrupper er der beregnet indeks for industrihovedgrupperne og for industrien under ét.

Beregning af et hovedgruppeindeks er foretaget ved sammenvejning af undergruppeindeksene med værditilvæksten i basisperioden, som er forskellen mellem produktionsværdien P_0 Q_0 og materialeforbruget p_0 q_0 . Beregningen kan udtrykkes ved følgende formel:

$$\sum_{i=1}^K \frac{\sum_{j=1}^{N_i} P_0^{ij} Q_i^{ij}}{\sum_{j=1}^{N_i} P_0^{ij} Q_0^{ij}} \cdot \frac{\sum_{j=1}^{N_i} (P_0^{ij} Q_0^{ij} - p_0^{ij} q_0^{ij})}{\sum_{i=1}^K \sum_{j=1}^{N_i} (P_0^{ij} Q_0^{ij} - p_0^{ij} q_0^{ij})}$$

Her er første faktor de enkelte undergruppeindeks, anden faktor er undergruppernes andel af hovedgruppens værditilvækst. N er som foran antal virksomheder og K angiver antal brancher i hovedgruppen. Ved beregningerne er anvendt værditilvækster fra året 1967.

Ved en lignende sammenvejning af hovedgruppeindeksene fås et mængdeindeks for industrien under ét, idet det også her er værditilvæksterne, der er benyttet ved sammenvejningen.

Mængdeindekset er ikke korigeret for lagerændringer. For undergrupper kan mængdeindekset siges at give udtryk for den pågældende industrigruppens salg af egne varer. Mængdeindekset beskriver således udviklingen i industriens omsætning af egne varer målt i faste priser. Det adskiller sig dermed fra et produktionsindeks ved ikke at være korigeret for lagerændringer. Endvidere må erindres, at ændringer i mængdeindekset kan have sin årsag i ændret varesammensætning inden for branchen eller i ændrede tekniske koefficienter. Overgår en virksomhed således til at benytte mere forarbejdede råvarer og halvfabrikata m.v., vil en uforandret omsætning kunne opnås med en mindre produktionsmæssig indsats

i virksomheden. Dette skulle vise sig som et fald i et indeks for den produktive indsats, medens et mængdeindeks, som det beskrevne, vil være upåvirket af en sådan omlægning, såfremt omsætningen alt andet lige forbliver den samme. Kun med uforandret varesammensætning og uændrede tekniske koefficienter vil mængdeindekset afspejle ændringerne i den produktive indsats i industrien, og i så fald kun såfremt også lagrene er uændrede. Dette indebærer, at mængdeindeksene for de enkelte brancher belyser ændringerne i branchernes bruttoomsætning af egne varer, medens der ved at benytte branchernes værditilvækster i basisperioden ved sammenvejningen af brancheindeksene til et fælles mængdeindeks for hele industrien er opnået, at ændringer i forholdet mellem de enkelte branchers tekniske produktionsforhold ikke øver indflydelse på det samlede indeks.

Primærmaterialet, som de beskrevne indeksberegninger bygger på, hidrører som nævnt fra den kvartalsvise omsætningsstatistik og den kvartalsvise varestatistik for industrien, samt for værditilvæksternes vedkommende fra den årlige økonomiske virksomhedsstatistik og for prisoplysningerne fra den løbende engrosprisstatistik.

Beregningen af mængdeindeks for industrien er gennemført fra og med 1961, idet den ovenfor beskrevne fremgangsmåde er benyttet fra og med 1967. Det nye mængdeindeks har priserne i basisperioden som vægtgrundlag, medens det tidligere mængdeindeks benyttede priserne i opgørelsesperioden som vægte. Desuden omfattede det tidligere mængdeindeks ikke samtlige brancher i industristatistikken. I tilknytning til omlægningen foretoges også en revision af branchegrupperingen, jfr. nedenfor om produktionsindeks for industrien. Af hensyn til kontinuiteten er en revideret beregning af mængdeindeks vedrørende 1967 gennemført efter de nye retningslinier.¹⁾

7.3. Produktionsindeks for industrien.

Til belysning af udviklingen i den industrielle aktivitet er der siden 1928 beregnet et årligt produktionsindeks for industrien. Grundlaget for beregningerne er de oplysninger, der efter udgangen af hvert år indhentes fra samtlige industrivirksomheder om deres produktion m.v. og beskæftigelse i det forløbne år. Herudover etableredes i 1934 et månedligt pro-

¹⁾ Vedrørende den tidligere benyttede fremgangsmåde henvises til Statistiske Efterretninger nr. 17, 1964.

duktionsindeks for industrien som et led i de bestræbelser, der dengang gennemførtes for nærmere at kunne følge de kortperiodiske ændringer og træffe de økonomiske foranstaltninger, der blev anset for fornødne i kriseårene i 1930'erne.

Dette månedlige produktionsindeks beregnedes på grundlag af oplysninger om produceret mængde af udvalgte, veldefinerede standardiserede varer og for de områder, hvor sådanne ikke fandtes, som hovedregel ud fra oplysninger om antal udførte arbejdstimer. I løbet af 1950'erne viste det sig imidlertid, at dette månedlige produktionsindeks i stadig aftagende grad afspejlede udviklingen i industriens produktion. Dette gjorde sig navnlig gældende under den kraftige forøgelse i industriens investeringer, navnlig efter 1958, idet det forhold, at dette månedlige indeks som nævnt i væsentligt omfang måtte benytte arbejdstimer som indikator, måtte give utilfredsstillende resultater i en periode med væsentlige tekniske omlægninger i de enkelte produktioner. Betydelige korrektioner måtte derfor foretages med jævne mellemrum, efterhånden som de mere detaljerede produktionsoplysninger på årsbasis fremkom. Da det imidlertid ikke lykkedes at nå frem til et acceptabelt månedligt produktionsindeks til belysning af de helt kortvarige ændringer i produktionens omfang, blev det månedlige produktionsindeks for industrien opgivet med udgangen af 1960.

De kortvarige ændringer i industriens aktivitetsniveau belyses herefter månedsvis alene ved det månedlige beskæftigelsesindeks, der er omtalt foran, hvortil kommer, at der fra og med 1962 er udarbejdet et kvartalsvis mængdeindeks for industrien, jfr. ligeledes foran.

Et årligt produktionsindeks beregnes fortsat. Beregningerne indledtes som nævnt i 1928. Grundlaget for beregningerne er de oplysninger, der indhentes til brug for den årlige totale industristatistik. Disse oplysninger bygger i væsentligt omfang på oplysninger, som virksomhederne først kan afgive efter regnskabsafslutningerne, og dette medfører, at det årlige produktionsindeks først kan foreligge på et relativt sent tidspunkt. Herved må også tages i betragtning, at den totale industristatistik nok som hovedregel vedrører kalenderåret, men i ikke ubetydeligt omfang må benytte oplysninger fra forskudte regnskabsår. Oplysninger fra virksomheder med sådanne forskudte regnskabsår henregnes til det kalenderår, hvori hovedparten af regnskabsåret falder, hvilket indebærer, at de virksomheder, der eksempelvis har regnskabsår fra 1/4 til 31/3, først kan afgive oplysninger adskillige måneder efter kalenderårets udgang.

Det årlige produktionsindeks tilsigtede oprindeligt en belysning af

ændringerne i den producerede varemængde, forstået som den samlede mængde af varer fremstillet i industrien uden hensyntagen til, i hvilket omfang de anvendte rå- og hjælpestoffer samt halvfabrikata m.v. var forarbejdede, inden de anvendtes som input i de enkelte forarbejdende virksomheder. Ved sammenvejningen af undergruppeindeksene til det samlede produktionsindeks benyttedes dog den i hver industrigruppe skabte værditilvækst, forstået som forskellen mellem værdien af de færdige produkter og værdien af de hertil medgåede rå- og hjælpestoffer m.v. Indekset måtte således opfattes som et udtryk for mængdeændringerne i industriens bruttooutput, idet der som hovedregel ikke reguleredes for ændringerne i den bearbejdning, de enkelte industrivirksomheder havde foretaget ved tilvirkningen af de færdige produkter.¹⁾

Ved den senest gennemførte ændring af beregningen er det imidlertid tilstræbt at nå frem til et årligt produktionsindeks, der i videst muligt omfang belyser resultatet af den indsats, der præsteres indenfor en industrigruppe og i industrien som helhed. Et sådant udtryk kan opnås ved at opgøre såvel produktionsværdierne som de til produktionen anvendte råvarer, halvfabrikata, kraft og brændsel m.v. i faste priser gennem deflatering. Ved en sådan dobbeltdeflatering af såvel output som input vil et produktionsindeks, beregnet på grundlag af forskellen mellem de således deflaterede produktionsværdier og tilsvarende deflaterede materiale-værdier give udtryk for de ændringer i den fysiske produktion, der skyldes ændringer i indsatsen af produktionsfaktorer eller ændret produktivitet.

De ændringer, der i så henseende er foretaget i beregningen af det årlige produktionsindeks, må i øvrigt ses i relation til den omlægning, der gennem de senere år er gennemført i industristatistikken i øvrigt. Denne omlægning omfatter bl.a. overgangen fra en årlig til en kvartalsvis varestatistik for industrien, således som omtalt under beskrivelsen af det kvartalsvise omsætningsindeks for industrien. Efter denne ændring er varestatistikken opgjort på grundlag af salget udtrykt i de ved salget opnåede priser, medens den tidligere årlige varestatistik opgjordes som produktion, som hovedregel til de på produktionstidspunktet gældende eller forventede salgspriser. Samtidig ændredes årsopgørelserne fra opgørelser på grundlag af faktisk vareproduktion, henholdsvis faktisk forbrug af rå-

¹⁾ Vedrørende nærmere enkeltheder om de tidligere benyttede beregningsmetoder kan henvises til bl.a. Industriel produktionsstatistik 1962, side 9 ff og 1956 side 11 ff.

varer, halvfabrikata, kraft og brændsel m.v., til en opgørelse på grundlag af salg og køb. Hermed opnåedes, at virksomhedernes indberetninger fik direkte relation til virksomhedernes driftsregnskaber, hvilket kun i begrænset omfang havde været tilfældet tidligere. Samtidig sikredes korrespondance mellem de kvartalsvise omsætningsopgørelser og de årlige opgørelser, der udover omsætningsoplysninger også omfatter oplysninger om omkostningsforholdene og antal beskæftigede m.v., samt om lagrenes størrelse primo og ultimo regnskabsåret.

Medens opgørelsen af industriens produktion således tidligere blev foretaget ved en opsummering af produktionsværdien, indebærer overgangen til den nye opgørelsesmetode, at produktionsværdien nu beregnes på grundlag af oplysningerne om salg med regulering for ændringer i lagrene. For værditilvækstberegningen indebærer den ændrede opgørelsesmetode endvidere, at købet af råvarer m.v. må reguleres for lagrene, medens forbruget tidligere fremkom som en direkte opsummering.

Samtidig med disse ændringer i den primære industristatistik ændredes beregningen af det årlige produktionsindeks, idet der nu benyttes en beregningsform, som mest muligt nærmer sig principperne for det ovenfor nævnte dobbeltdeflaterede indeks. Der foretages således en egentlig deflatering af output, medens deflateringen af input foretages under forudsætning af, at output- og inputpriserne følger samme udvikling, jfr. nedenfor.

De gennemførte omlægninger i industristatistikken har i øvrigt muliggjort, at beregningen af det årlige produktionsindeks fra og med 1966 kan foretages i nær forbindelse med beregningen af det kvartalsvise mængdeindeks for industrien, idet en væsentlig del af beregningsarbejdet ved de to indeks er fælles. Forskellen er, at produktionsindekset beregnes ved deflatering af værditilvæksten, medens mængdeindekset beregnes ved deflatering af omsætningen, jfr. foran. Derved er produktionsindekset korrigeret for lagerændringer, hvad der ikke er tilfældet med mængdeindekset, ligesom produktionsindekset ved at være baseret på værditilvæksten og ikke på den samlede værdi af de færdige produkter, afspejler ændringer i de tekniske koefficienter. Produktionsindekset er endvidere baseret på den årlige, økonomiske branchestatistik, medens mængdeindekset er baseret på den kvartalsvise omsætningsstatistik for industrien. På trods af disse forskelligheder vil mængdeindekset under en blot nogenlunde jævn konjunktur- og strukturudvikling i industrien for kortere perioder kunne fungere som et brugbart »foreløbigt produktionsindeks«.

Beregningen af produktionsindekset tager med den nu benyttede me-

tode udgangspunkt i de årlige værditilvækster, der for de enkelte brancher fremkommer som forskellen mellem værdien af den i perioden producerede varemængde og værdien af de hertil medgåede rå- og hjælpestoffer m.v., hvilket kan udtrykkes som:

$$\sum_{j=1}^{N_i} (P_i^j Q_i^j \div p_i^j q_i^j)$$

hvor P og Q er pris og mængde for de producerede varer og p og q er pris og mængde for de hertil medgåede rå- og hjælpestoffer m.v. N_i er antallet af virksomheder i den i'te branche og j de enkelte virksomheder.

For at nå frem til et produktionsindeks af den ovenfor omtalte dobbelt-deflaterede type må der som nævnt foretages en deflatering af såvel produktionsværdien P_i Q_i som materialeforbruget p_i q_i , idet der må benyttes prisindeks for henholdsvis de producerede varer og de anvendte råvarer og hjælpestoffer m.v. Herved fås værditilvæksten i faste priser, hvilket kan udtrykkes således:

$$\sum_{j=1}^{N_i} (P_o \cdot Q_i \div p_o \cdot q_i)$$

Under hensyn til, at virksomhederne efter de hidtidige erfaringer vanskeligt kan meddele tilstrækkeligt detaljerede oplysninger om mængde og værdi for de enkelte råvarer og halvfabrikata m.v., har der ikke kunnet gennemføres en deflatering af de enkelte varer eller varegrupper, der indgår i materialeforbruget, således som foretaget for outputværdierne. I stedet er valgt at deflatere inputværdierne med samme prisindeks, som er anvendt for færdigvarerne, idet der er benyttet en beregning, der kan sammenfattes i følgende udtryk, hvor de anvendte symboler er de samme som ovenfor:

$$\sum_{j=1}^{N_i} (P_i^j Q_i^j \div p_i^j q_i^j) : \frac{\sum_{j=1}^{m_i} P_o^j Q_o^j}{\sum_{j=1}^{m_i} P_o^j Q_o^j}$$

Som prisindeks er for hvert år benyttet et vejet gennemsnit af de fire kvartalsindeks, der anvendes ved mængdeindeksberegningen. Den benyttede fremgangsmåde ved deflateringen forudsætter samme prisudvikling for færdigvarer som for de råvarer og halvfabrikata, der benyttes i de enkelte brancher til fremstillingen, hvilket forekommer forsvarligt under hensyn til, at dansk industri i stor udstrækning anvender mere forarbejdede halvfabrikata som udgangspunkt for færdigvareproduktionen. Det er i øvrigt hensigten at søge priser og mængder for købet nærmere belyst med opdeling på arter ved specielle undersøgelser, der agtes gennemført med nogle års mellemrum.

Produktionsindekset for underbrancher fremkommer herefter som forholdet mellem årets deflaterede værditilvækst og basisårets værditilvækst.

$$\frac{\sum_{j=1}^{N_i} (P_o^j Q_t^j \div p_o^j q_t^j)}{\sum_{j=1}^{N_i} (P_o^j Q_o^j \div p_o^j q_o^j)}$$

Herefter sammenvejes undergruppeindeks til hovedgruppeindeks, hvilket kan udtrykkes på følgende måde:

$$\sum_{i=1}^K \frac{\sum_{j=1}^{N_i} (P_o^{ij} Q_t^{ij} \div p_o^{ij} q_t^{ij})}{\sum_{j=1}^{N_i} (P_o^{ij} Q_o^{ij} \div p_o^{ij} q_o^{ij})} \cdot \frac{\sum_{j=1}^{N_i} (P_o^{ij} Q_o^{ij} \div p_o^{ij} q_o^{ij})}{\sum_{i=1}^K \sum_{j=1}^{N_i} (P_o^{ij} Q_o^{ij} \div p_o^{ij} q_o^{ij})}$$

Første faktor er de enkelte undergruppeindeks og anden faktor undergruppernes andel af hovedgruppens værditilvækst i basisåret.

Beregningsteknisk kan udtrykket reduceres til:

$$\frac{\sum_{i=1}^K \sum_{j=1}^{N_i} (P_o^{ij} Q_t^{ij} \div p_o^{ij} q_t^{ij})}{\sum_{i=1}^K \sum_{j=1}^{N_i} (P_o^{ij} Q_o^{ij} \div p_o^{ij} q_o^{ij})}$$

Ved en lignende sammenvejning af hovedgruppeindeksene fås et produktionsindeks for industrien under ét.

Det således beregnede årlige produktionsindeks adskiller sig fra de tidligere årlige produktionsindeks ved, at der fra og med 1966 for samtlige brancher er benyttet samme fremgangsmåde med en tillempet deflatering af output og input. Tidligere anvendtes som omtalt forskellige indikatorer afhængig af de oplysninger, der forelå for det pågældende område. I alle tilfælde er der stilet mod udtryk, der belyser ændringerne i de varemængder, der er resultatet af den indsats, der er præsteret i industrivirksomhederne, hvilket ofte betegnes som virksomhedernes nettoproduktion eller værditilvækst. Det nu foreliggende indeks synes efter den anvendte metode at kunne tages som et tillempet udtryk for nettoproduktionen, medens de tidligere indeks hovedsagelig belyste bruttoproduktionen. Det forekommer endvidere væsentligt, at den nu anvendte beregningsmetode er ensartet for næsten alle brancher, hvorved grundlaget for sammenligninger mellem brancheindeksene må anses for forbedret. For grafisk industri og for nogle enkelte underbrancher har samme beregningsmetode dog som nævnt foran ikke kunnet gennemføres fuldt ud.

Produktionsindekset er på det nye grundlag beregnet fra og med 1966 med 1967 som foreløbigt basisår og med anvendelse af den branchegruppering, der ligeledes er indført fra og med 1966.

Til brug for sammenligningen med tidligere år er endvidere beregnet indeks for 1965 for industrihovedgrupperne efter samme system som anvendt fra og med 1966, og med den reviderede branchegruppering. Ved sammenligningen må i øvrigt erindres, at der samtidig med indførelsen af den nye branchegruppering fra og med 1966 foretoges en revision af virksomhedernes branchepalcering, hvilket gav anledning til omplacering af en del virksomheder, der under hensyn til det varesortiment, de producerede i 1966, rettelig måtte henføres til en anden branche, end de tidligere havde været placeret i.

Den reviderede branchegruppering har bl.a. medført, at der er oprettet en ny hovedbranche, råstofudvinding, som bl.a. omfatter grusgrave, stenbrud, kalk- og kridtbrud og saltudvinding. Disse brancher har i væsentligt omfang tidligere været medtaget under sten-, ler- og glasindustri. Endvidere er bl.a. destruktionsanstalter og talgsmelterier overført fra kemisk industri til næringsmiddelindustri; skibsmotorfabrikker er overført fra maskinindustri til transportmiddelindustri; fremstilling af plastic i form af halvfabrikata er overført fra anden industri til kemisk industri. Derimod er fremstilling af plastvarer fortsat placeret i anden industri.

I forbindelse med brancherevisionen blev afgrænsningen mellem de enkelte erhvervshovedgrupper ændret, hvilket har medført, at en række virksomheder, bl.a. maskinsnedkerier, er overført fra industri til bygge- og anlægsvirksomhed.

8. Landbrug og gartneri

8.1. Landbruget.

8.1.1. Oversigt.

Beregning af indeks til belysning af udviklingen i produktion og priser for vegetabiliske og animalske landbrugsprodukter samt for forbrug af indkøbte rå- og hjælpestoffer til denne produktion er gennem en årrække foretaget for såvel kalenderår som for driftsår. En del af disse indeks beregnes tillige som månedsindeks.

Indeksene beregnes for tiden med høståret 1963/64 = 100. For markfrø til udsæd benyttes dog perioden 1962/63–1964/65 som basis, jfr. nedenfor. Årsindeksene bringes bl.a. i den årlige landbrugsstatistik, der udsendes som et hæfte i publikationsserien Statistiske Meddelelser. Månedsindeksene er fra og med 1958 bragt i særlige tillæg til Statistiske Efterretninger sammen med øvrige oplysninger om landbrugets produktions- og prisforhold m.v. Før den tid bragtes månedsindeks vedrørende landbrugets produktion i de tabeller over den økonomiske bevægelse, der dengang indgik som månedlige tabeller i Statistiske Efterretninger.

I specielle hæfter med historisk landbrugsstatistik, hvor to af i alt fire planlagte hæfter dækkende perioden 1900–1965 er udsendt i serien Statistiske Undersøgelser, er foretaget en omregning af en del tidsrækkeoplysninger til indeks, der dækker omhandlede periode.

Indeksene inden for landbrugsområdet kan opdeles i indeks vedrørende produktionen af salgsprodukter og indeks vedrørende samlet produktion incl. besætnings- og lagerforskydninger, i begge tilfældene med opdeling på animalske og vegetabiliske produkter. Hertil kommer indeks vedrørende den samlede vegetabiliske produktion og indeks vedrørende forbruget af indkøbte rå- og hjælpestoffer.

8.1.2. Indeks vedrørende landbrugets produktion af salgsprodukter.

Animalske salgsprodukter.

For produktionen af landbrugets salgsprodukter beregnes for den animalske produktion til salg månedlige mængde- og prisindeks med opdeling på enkeltvarer eller grupper af varer. Under salgsprodukter, der primært

omfatter landbrugets salg af produkter til endeligt forbrug eller til brug uden for landbruget, medregnes producenternes forbrug af egne produkter til konsum og producenternes salg direkte til forbrugere, medens forbruget af sødmælk, skummetmælk og kærnemælk til foder, æg anvendt til rugeæg og forskydninger i besætningerne, ikke indgår i den beregnede salgsproduktion. Beregningsgrundlaget for mængde- og prisindeksene er opgørelserne over den animalske produktion og de konstaterede salgspriser for animalske produkter af producent.

For mælk og mejeriprodukter beregnes indeksene af mejeri, og for hornkvæg og svin foretages beregningen efter at dyrene er slagtede på slagterierne, medens indeksene for de øvrige produkter beregnes af producent.

Prisindeksene beregnes på grundlag af producentpriserne, og er incl. samtlige afregningstillæg og efterbetalinger samt produkttilskud, herunder afregningstillæg i henhold til hjemmemarkedsordningerne, udlodninger fra kornudligningsfonden til æg- og fjerkrækødproducenter, devalueringsgodtgørelsen for smør og flæsk og mælketilskuddene. For producenternes forbrug af egen produktion til konsum anvendes de konstaterede salgspriser af producent for tilsvarende kvaliteter.

For de primære animalske produkter såsom mælk, smør, ost, æg, kød og flæsk beregnes som nævnt såvel mængde- som prisindeks, herudover beregnes mængdeindeks for produktionen af spiselige biprodukter af hornkvæg og svin og for produktion af spiseligt fedt samt for den samlede mælkeproduktion. Disse indeks beregnes direkte på grundlag af de producerede mængder.

De månedlige indeks for animalske salgsprodukter beregnes for udjævnedede månedsperioder, hvorved opnås, at sæsonsvingningerne ikke tilsløres af månedernes ulige længde.

Ved beregningen af mængdeindeksene er vægtgrundlaget de for høståret 1963/64 konstaterede priser, idet den anvendte beregningsmetode kan udtrykkes i følgende formel:

$$\frac{\sum q_t \cdot p_0}{\sum q_0 \cdot p_0}$$

Her er q udtryk for mængderne og p for priserne, medens fodtegnet o angiver basisperioden og t den periode, for hvilken indekset beregnes. Beregningen er således baseret på faste priser i basisperioden, og indekset er dermed et indeks af Laspeyres-typen.

Sammenvejningen af undergruppeindeksene til hovedgruppe- og totalindeks foretages på grundlag af de totalværdier, hver enkelt vare eller varegruppe udgjorde af den samlede værdi i basisåret.

Prisindeksene beregnes efter tilsvarende retningslinier, idet det her er mængderne i basisperioden, der indgår i vægtgrundlaget. Beregningen kan udtrykkes ved følgende formel, hvor der er benyttet samme symboler som ovenfor:

$$\frac{\sum p_t \cdot q_o}{\sum p_o \cdot q_o}$$

Prisindekset er dermed ligesom mængdeindeksene indeks af Laspeyres-typen.

Vegetabiliske salgsprodukter.

Indeks til belysning af pris- og mængdeudviklingen for landbrugets produktion af vegetabiliske produkter til salg beregnes årligt for henholdsvis kalenderår og driftsår med opdeling på indeks for de mest betydende vegetabiliske salgsprodukter eller salgsproduktgrupper.

Beregningsgrundlaget er også de vegetabiliske salgsprodukter høst- eller driftsåret 1963/64. For frø til udsæd er dog under hensyn til, at denne produktion kan variere stærkt fra år til år, benyttet 1962/63–1964/65 = 100, og samme periode er ligeledes anvendt som grundlag i øvrigt for beregningen af indeks for denne varegruppe.

Mængdeindeksene for den vegetabiliske produktion til salg tilsigter ligesom for den animalske salgsproduktion at belyse udviklingen i landbrugets salg til endeligt forbrug eller til brug uden for landbruget. Under dette salg medregnes producenterne forbrug af kartofler m.v. af egen avl til konsum. Derimod medregnes ikke den del af den vegetabiliske produktion, der anvendes i landbruget som foder eller udsæd. Ved indeksberegningen korrigeres ikke for forskydninger i producenterne beholdninger af vegetabiliske salgsprodukter.

Med hensyn til de ved beregningerne anvendte værdier, benyttes de ved salget opnåede producentpriser som grundlag.

Beregningen af disse mængde- og værdiindeks for landbrugets vegetabiliske salgsprodukter foregår i øvrigt i princippet efter samme retningslinier som omtalt vedrørende indekserne for de animalske salgsprodukter.

Landbrugets salgsprodukter i alt.

Et samlet indeks, der belyser udviklingen i hele den animalske og vegetabiliske produktion til salg, beregnes på grundlag af totalindeksene for animalsk henholdsvis vegetabilisk salgsproduktion, idet sammenvejningen foretages ved at benytte de beregnede totalværdier i basisåret som sammenvejningsvægte.

8.1.3. Indeks for landbrugsproduktionen af salgsprodukter, incl. besætnings- og lagerforskydninger.

I forbindelse med beregningen af de ovenfor omtalte mængdeindeks for landbrugets produktion af animalske og vegetabiliske landbrugsprodukter til salg foretages der på årsbasis for såvel kalenderår som høstår en beregning af et særligt mængdeindeks for den animalske produktion af salgsprodukter, korrejeret for besætningsforskydninger, samt et tilsvarende mængdeindeks for den vegetabiliske salgsproduktion korrejeret for forskydninger i beholdningerne af vegetabiliske salgsprodukter. Beregningen foretages ved korrektioner på grundlag af besætnings- og lagerforskydninger målt i basisårets priser.

De således beregnede indeks vejes sammen til et samlet indeks for landbrugets produktion af salgsprodukter, der således også er korrejeret for besætnings- og lagerforskydninger.

8.1.4. Mængdeindeks for samlet høstudbytte.

Til belysning af den samlede vegetabiliske landbrugsproduktion, forstået som produktion til såvel salg som til brug for videre produktion i landbruget, beregnes for hvert høstår et mængdeindeks. Indekset beregnes med opdeling på vigtigere vegetabiliske varer eller varegrupper, idet der benyttes 1963/64 = 100, som ved de øvrige indeks inden for landbrugsområdet.

Grundlaget for beregningen er det samlede høstudbytte, incl. frø til udsæd, industrifrø og -planter m.v., men med fradrag af svind, idet der anvendes en omregning til faste priser i lighed med den fremgangsmåde, der benyttes for de øvrige omtalte mængdeindeks. For de produkter, for hvilke der ikke fastsættes salgspriser, hovedsagelig grovfoder, der anvendes på de ejendomme, der producerer det, er fastprisværdierne beregnet på grundlag af regnskabsresultater for 1963/64, meddelt af Det landøkonomiske Driftsbureau.

8.1.5. Indeks for landbrugets forbrug af rå- og hjælpestoffer.

For landbrugets forbrug af rå- og hjælpestoffer til produktion af landbrugsprodukter beregnes mængde- og prisindeks efter samme retningslinier som benyttet for de øvrige for landbrugsområdet beregnede mængde- og prisindeks.

Indeksene for landbrugets forbrug af rå- og hjælpestoffer tilsigter at belyse udviklingen i priser og mængder for landbrugets forbrug af importerede eller fra andre erhverv indkøbte rå- og hjælpestoffer til produktion af landbrugsvarer. I beregningerne indgår således ikke de rå- og hjælpestoffer, der produceres i landbruget, og indeksene kan dermed ikke tages som udtryk for ændringerne i landbrugets totale forbrug af rå- og hjælpestoffer. Under landbrugets forbrug af rå- og hjælpestoffer er frø til udsæd dog medregnet fuldt ud. Endvidere er medregnet forbruget af de rå- og hjælpestoffer, der anvendes i mejerier og slagterier til bearbejdningen af landbrugsprodukterne.

Ved beregningen anvendes de i 1963/64 gældende priser og mængder som basis, og der benyttes $1963/64 = 100$, som ved de øvrige for landbruget omtalte indeks. Beregningen omfatter en opdeling på frø til udsæd, gødningsstoffer, foderstoffer og endelig andre rå- og hjælpestoffer.

8.2. Gartneri.

Gartneriets salgsprodukter.

For gartneriets produktion beregnes, i lighed med de for landbruget beregnede indeks, mængde- og prisindeks for gartneriets salgsprodukter. Indeksene beregnes med $1963/64 = 100$, og de beregnes for såvel driftsår som kalenderår. Der benyttes de i 1963/64 konstaterede mængder og salgspriser ab producent som udgangspunkt for indeksberegningen efter samme retningslinier som benyttet for landbrugsområdet.

For grønsager foretages opdeling på drivhusgrønsager og frilandsgroensager. Endvidere beregnes indeks for champignon, æbler, jordbær, anden frugt og bær, blomster og potteplanter, og planter og løg m.v.

Gartneriets forbrug af rå- og hjælpestoffer.

For gartneriets forbrug af rå- og hjælpestoffer er der efter samme principper, som benyttet for landbruget, beregnet årlige mængde- og pris-

indeks for de til produktionen af gartneriprodukter anvendte importerede eller fra andre erhverv indkøbte rå- og hjælpestoffer.

Indeksene beregnes efter samme retningslinier som anvendt for landbruget og med $1963/64 = 100$.

8.3. Indeks for landbrug og gartneri under ét.

Til belysning af den samlede produktion af landbrugs- og gartneriprodukter samt vedrørende disse erhvervs samlede forbrug af importerede eller fra andre erhverv indkøbte rå- og hjælpestoffer er de ovenfor omtalte mængde- og prisindeks vedrørende salgsprodukter og rå- og hjælpestoffer regnet sammen til årlige totalindeks vedrørende driftsårene, idet sammenvejningen er foretaget på grundlag af de for basisåret beregnede værdibeløb.

9. Indeks inden for byggesektoren

9.1. Byggeomkostningsindeks for muret etagebyggeri.

Beregningen af et månedligt byggeomkostningsindeks til belysning af bevægelserne i byggeomkostningerne inden for boligbyggeriet indledtes i 1940, idet 1939 anvendtes som basisår. Indekset tilsigtede at belyse ændringerne i omkostningerne ved opførelsen af en ejendom, nærmest svarende til en halvhøj beboelsesejendom med de vigtigste på den tid moderne installationer. Ved beregningen af materialepriserne benyttedes de oplysninger, der anvendtes til beregning af engrospristallet, idet der som grundlag anvendtes ændringer i priserne for de ca. 20 vigtigste byggematerialer samt i gennemsnitsfortjenesterne i de mere betydende byggefag i provinsen. For arbejdslønnens vedkommende anvendtes de overenskomstmæssige ændringer i lønsatserne i byggefagene. Indekset omfattede således de direkte byggeomkostninger, men ikke øvrige omkostninger ved et byggeri, herunder ikke ingeniør- og arkitekthonorarer, kurstab m.v.

I 1954 ændredes beregningsgrundlaget, idet indekset derefter hvert kvartal beregnedes ud fra ændringerne i omkostningerne ved at opføre et nærmere defineret indekshus svarende til en beboelsesejendom på 3 etager med 6 opgange og 36 lejligheder, hver med 2 værelser og kammer på et bruttoareal på 73,6 m², hvortil kommer altan.

Bevægelserne i materialepriserne belyses gennem konstaterede prisændringer for et udvalg på 132 af de vigtigste eller mest repræsentative materialer, der med prisforholdene i 1951 tilsammen omfattede mellem 75 og 80 pct. af de samlede materialeudgifter. De registrerede priser er nettopriser, forstået som materialeleverandørernes fakturapriser ved salg til håndværksmestre og med levering på byggeplads eller værksted efter fradrag af rabatter og eventuel bonus, men med tillæg af de til enhver tid gældende afgifter; efter 1. august 1962 således med tillæg af den fra denne dato i engrosleddet opkrævede almindelige omsætningsafgift, OMS, der den 3. juli 1967 afløstes af merværdiafgiften, MOMS, der ligeledes indregnes i byggeomkostningsindekset for en muret etagebeboelsesejendom.

De gennemsnitspriser, der benyttes, beregnes for de fleste materials vedkommende på grundlag af indberetninger, der modtages fra arkitekter i forskellige egne af landet om nettopriserne i 10 større provinsbyer. For

de resterende materialer, hovedsagelig inden for sanitets- og centralvarmebranchen, medvirker Monopoltilsynet med prisoplysninger.

Udgifterne til arbejds løn ved akkordarbejde opgøres på grundlag af de for provinsbyerne gældende priskuranter med tillæg af overenskomstmæssige reguleringer, f.eks. dyrtidsregulering. Hertil er lagt udgifterne til dag-lønsarbejde, feriepenge, sygeløn, ATP m.v. samt formands løn. Det er således de i henhold til overenskomsterne gældende lønninger, der indgår i beregningen og ikke de faktisk udbetalte lønninger. Indekset påvirkes således ikke af de ændringer, der hidrører fra den mellem overenskomsterne eventuelt skete lønglidning.

Dette byggeomkostningsindeks for muret etagebyggeri udregnes med $1955 = 100$.¹⁾

Beregningsgrundlaget er i øvrigt under revision med henblik på at erstatte det hidtidige indeks for muret etagebyggeri med et indeks for montagebyggede etagehuse, jfr. herom nedenfor under omtalen af et byggeomkostningsindeks for et montagebygget etagehus.

9.2. Byggeomkostningsindeks for et énfamiliehus.

Samtidig med, at der indledtes en revision af det siden 1954 benyttede beregningsgrundlag for byggeomkostningsindekset for et muret etagehus, blev grundlaget for beregning af et indeks, der kunne belyse udviklingen i byggeomkostningerne for et énfamiliehus, udarbejdet. Der stiles således mod en beregning af to byggeomkostningsindeks, et for en etageejendom til beboelse opført som montagebyggeri af præfabrikerede elementer, og et for et énfamiliehus, medens beregningen af det ovenfor omtalte siden 1954 offentliggjorte indeks for muret etagebyggeri agtes indstillet, når indekset for etageejendomme opført som montagebyggeri er tilstrækkeligt indarbejdet. Beregningsprincipperne for énfamiliehusindekset afviger på enkelte områder fra den tidligere benyttede fremgangsmåde. Det gælder som nævnt nedenfor specielt vedrørende MOMS, der ikke indregnes i de nye indeks, og det gælder også håndværksmestrenes avance, jfr. ligeledes nedenfor.

Byggeomkostningsindekset for et énfamiliehus er beregnet med 1. ja-

¹⁾ Der henvises i øvrigt til Statistiske Efterretninger 1954 nr. 61, side 497 ff og 1967 nr. 44, side 658.

nuar 1968 = 100, og det er siden begyndelsen af 1969 beregnet hvert kvartal.¹⁾

Grundlaget for dette nye byggeomkostningsindeks er de af Arkitekternes Typehuskontor udarbejdede tegninger og materialebeskrivelser vedrørende et énfamiliehus, type B-24a. Huset er i ét plan med et bebygget areal på 121,4 m² og et nettoboligareal på 88,5 m². Det rummer 2 værelser og 2 kamre samt køkken med spiseplads, udhus/hobbyrum, fyrrum, badeværelse og gæstetoilet. Huset er opført af mursten, og taget bæres af en gitterspærkonstruktion med tagbeklædning af 2-fods bølgeeternit. Vinduer, der er udstyret med termoruder, samt døre og køkkeninventar er fabriksfremstillede. Der er indlagt centralvarme (oliefyr) med varmt vand, indbygget skab i forstue og gulvbelægninger af bøgeparket.

Der er udarbejdet fortegnelser over materialemængder på grundlag af hvilke, der indhentes oplysninger om materialepriser, dels ved henvendelse direkte til et antal forhandlere af byggematerialer, dels ved anvendelse af en i boligministeriet oprettet prislistesamling. Der er således tale om »listepriser«, og der er ikke foretaget fradrag for eventuelle rabatter o.l. Endvidere medtages oplysninger om materialepriser fra visse fags mesterprislistes.

Oplysninger om arbejdslønnen indhentes gennem beregnere og andre sagkyndige inden for hvert fag på grundlag af de pågældende fags priskuranter. Der er tale om overenskomstmæssige lønninger, inklusive de til enhver tid gældende dyrtids- og compensationstillæg, samt sygeløns- og pensionsordninger m.v. Provinsens priskuranter er benyttet i tilfælde, hvor priskuranterne ikke er landsdækkende. Da en undersøgelse af udviklingen i bygningshåndværkernes lønninger gennem de sidste 5 år har bekræftet, at der, selv om lønniveauet er forskelligt, stort set har været den samme procentvise stigning i hovedstaden og provinsen, må det antages, at lønindeksene i det nye byggeomkostningsindeks afspejler lønudviklingen for bygningshåndværkere i landet som helhed.

I modsætning til det hidtidige indeks for et muret etagehus indgår håndværksmestrenes avancer ikke i det nye indeks. Disse avancer har som regel form af procentvise tillæg til materiale- og lønomkostningerne, og da procenterne erfaringsmæssigt ligger ret konstant, skulle de almindeligvis ikke påvirke bevægelsen i indekset. Hertil kommer, at det næppe i praksis vil være muligt i tide at registrere eventuelle ændringer i avanceprocenterne. Grundudgifter, prioriteringsomkostninger (kurstab o. lign.),

¹⁾ Se Statistiske Efterretninger 1969, nr. 8, side 133 ff.

omkostninger i øvrigt til arkitekt, ingeniør og sagfører m.v. samt renter af byggelån er, ligesom i det hidtidige indeks, holdt uden for beregningerne.

Merværdiafgiften (MOMS) er, i modsætning til hvad tilfældet er for indekset for muret etagebyggeri, ikke medregnet. Merværdiafgiften, der indførtes i juli 1967, afløste den almindelige omsætningsafgift (OMS), som blev indført i 1962. Sidstnævnte afgift opkrævedes kun af materialer og med forskellig sats på forskellige materialer. Det ville derfor være vanskeligt for de enkelte brugere af indekset for muret etagebyggeri at beregne omsætningsafgiftens virkning, hvorfor det blev besluttet at indregne denne i det da offentliggjorte byggeomkostningsindeks. Merværdiafgiften omfatter imidlertid hele byggeriet, såvel materialer som arbejdsløn, med den samme procent, hvorfor den ingen indflydelse har på bevægelserne i byggeomkostningsindekset. Såfremt satsen ændres, kan man ved en simpel beregning tillægge MOMS'en, for så vidt dette skulle være ønskeligt.

Foruden totalindeksene bliver der for énfamiliehusindekset udarbejdet delindeks for de enkelte i byggeriet deltagende fag; hvilket ikke er tilfældet for indekset for muret etagebyggeri.

Det fremhæves, at indekset for et énfamiliehus er beregnet på grundlag af det beskrevne typehus, der dermed er indeksets vægtgrundlag, hvilket må have i erindring ved en vurdering af indeksets egnethed som indikator for byggeomkostningsudviklingen for énfamiliehuse, der afviger fra omhandlede typehus.

Opmærksomheden henledes endvidere på, at byggeomkostningsindeks, der som dette er baseret på beregninger af, hvad komponenterne til et givet byggeri – materiale og arbejdskraft – koster til forskellige tidspunkter, ikke registrerer udviklingen i byggeriets produktivitet. Sådanne indeks er derfor bedst egnede til at måle udviklingen i byggeomkostningerne over en kort periode – f.eks. den tid et byggeri varer – medens det formentlig overvurderer omkostningsudviklingen over en længere periode, hvor der kan være tale om produktivitetsstigninger hidrørende fra f.eks. ændret materialeanvendelse eller ændrede byggemetoder.

9.3. Byggeomkostningsindeks for et montagebygget etagehus.

Dette indeks, der skal afløse indekset for muret etagebyggeri, er som ovenfor nævnt under udarbejdelse. Som grundlag benyttes en blok af de af

boligforeningerne opførte etagetypehuse, der oprindeligt blev opført under den såkaldte sydjyllandsplan, men som nu bygges over hele landet. Den benyttede type er et hus på 3 etager med 3 opgange og i alt 18 lejligheder, hver på 4 værelser + altan (udestue), spisekøkken, badeværelse og gæstetoilet.

Beregningsmetoden bliver i princippet den samme som for énfamiliehuset, og der vil også blive udarbejdet delindeks for de enkelte fag og eventuelt for bygningsafsnit.

Arbejdet med indeksgrundlaget ventes afsluttet i foråret 1971, og det er hensigten at lade 1. januar 1968 danne udgangspunkt, ligesom det er tilfældet for énfamiliehusindekset.

9.4. Byggeomkostningsindeks for et husmandsbrug.

Oplysninger om omkostningerne ved opførelsen af passende bygninger for et husmandsbrug er siden 1919 indsamlet, oprindelig i henhold til bestemmelser i en lov af 4. oktober 1919 om vilkår for bortsalg af jorder i offentlig eje.

Til brug for beregningen indsamles oplysninger fra håndværksmestre og arkitekter i landets forskellige dele. Omkostningsberegningen blev foretaget en gang årligt, og der meddeltes oplysninger om den procentvise stigning med $1914 = 100$. Indtil 1925 omfattede beregningerne indhentede overslag om omkostningerne ved opførelse af forskellige hus typer, der herefter omregnedes til et gennemsnit. I 1926 ændredes beregningen, idet der herefter benyttedes en nærmere defineret hustype som beregningsgrundlag.

Beregningsgrundlaget er siden ajourført, senest i 1959, hvorefter overslaget over byggeomkostningerne er baseret på landbrugsministeriets typebog og omfatter stuehus af type A og avlsbygning af type 3 med indtegnet hønsehus.¹⁾

Beregningen af indekset sker under hensyn til, at overslaget over byggeomkostningerne udarbejdes til brug for landbrugsministeriets fastsættelse af maksimumsbeløb for byggelån efter Statshusmandsloven, jfr. lov bekendtgørelse nr. 117 af 10. april 1967.

På grundlag af de beregnede omkostninger for et husmandsbrug beregnes et omkostningsindeks med $1959 = 100$.

¹⁾ Se Statistiske Efterretninger 1960, nr. 46, side 683.

10. Detailsomsætningsindeks

Beregningsgrundlaget af et indeks til belysning af ændringerne i detailomsætningen målt i løbende kroner indledtes i 1937, og offentliggjordes første gang i august måned samme år for årets første halvår. Der meddeltes et totalindeks og indeks særskilt for tre hovedgrupper af virksomheder omfattende nærings- og nydelsesmidler, beklædning og andre forbrugsvarer. I de omsætningsbeløb, der ligger til grund for beregningen, indgår de til enhver tid gældende omsætningsafgifter.

Til og med 1950 offentliggjordes detailomsætningsindekset hvert kvartal, idet der samtidig meddeltes tal for hver af kvartalets måneder opdelt på de nævnte tre hovedgrupper af virksomheder.

Fra 1951 meddeltes tillige kvartalsindeks med opdeling på 20 undergrupper.

I perioden fra 1956 til 1961 offentliggjordes desuden hver måned foreløbige indekstal for de tre hovedgrupper.

Fra 1962 er der hver anden måned offentliggjort indekstal for hver af de to måneder med opdeling på 31 brancher.

Til brug for indeksberegningen indhentes oplysninger fra et udvalg af detailhandelsvirksomheder, oprindelig på frivilligt grundlag, men efter august 1941 med hjemmel i gældende lovgivning; efter 1. juli 1966 således med hjemmel i loven om Danmarks Statistik.

Beregningsgrundlaget er blevet ajourført flere gange, bl.a. i 1962 og senest i 1969.¹⁾ I 1962 blev et nyt udsnit udtaget på grundlag af de ved erhvervstællingen i 1958 indkomne oplysninger, og indeksene blev herefter offentliggjort med 1961 = 100.

Ved ajourføringen af beregningsgrundlaget i 1969, der er benyttet fra begyndelsen af 1970, er det nye repræsentative udsnit udtaget på grundlag af det register over momspligtige virksomheder, der anvendes i forbindelse med toldvæsenets merværdiafgiftsadministration, og som er samarbejdet med de for Danmarks Statistik foreliggende oplysninger til et erhvervsregister. Dette register indeholder oplysninger om virksomhedernes brancheplacering, størrelse, geografiske beliggenhed m.m., og er dermed egnet til for detailhandelssektoren at udtage et repræsentativt udsnit.

¹⁾ Se Statistiske Efterretninger 1962 nr. 31 side 477 ff, henholdsvis 1970 nr. 47 side 710 f.

Ved udtagningen inddeltes virksomhederne i grupper efter branche og omsætningsstørrelse, idet det på dette grundlag blev fastlagt, hvor stor en procentdel af virksomhederne i de enkelte grupper, der skulle indgå i det repræsentative udsnit. Udtagelsesprocenten varierer fra gruppe til gruppe, idet hovedreglen er, at procentdelen er større, jo større gennemsnitsomsætning virksomhederne i gruppen har. Virksomhederne i den største omsætningsgruppe i hver branche er udtaget med 100 pct. Inden for hver gruppe er udvælgelsen foretaget ved tilfældig udtagning, således at alle virksomheder inden for samme gruppe havde samme sandsynlighed for at komme med i det repræsentative udsnit.

På grundlag af den udtagne stikprøve, der omfatter i alt ca. 7000 indberettere ud af i alt ca. 60000 mulige, opregnes omsætningsoplysningerne for hver branche således, at de beregnede indekstal udtrykker omsætningsudviklingen i hele den pågældende branche. Sammenvejningen foregår hermed under hensyntagen til omsættningens fordeling såvel mellem de enkelte brancher som mellem de anvendte omsætningsgrupper inden for hver branche. Omsætningsoplysningerne i det benyttede virksomhedsregister hidrører fra 1968. Basisåret for vægtgrundlaget er dermed 1968, der i øvrigt er sat = 100 ved indeksberegningen.

Den valgte metode til indeksberegningen og den hertil knyttede sammenvejning kan udtrykkes ved følgende formel:

$$R = \frac{\sum_{b=1}^l \frac{N_b}{n_b} \cdot \sum_{i=1}^{n_b} Y_{bi}}{\sum_{b=1}^l \frac{N_b}{n_b} \cdot \sum_{i=1}^{n_b} X_{bi}}$$

Her er R udtryk for det indeks, der skal beregnes. I øvrigt angiver h stratumnr., og i er nummeret på den udvalgte virksomhed i omhandlede strata. l står for det samlede antal strata, medens N og n står for henholdsvis samlet antal virksomheder i registret og antallet af virksomheder i udsnittet. Y_{hi} angiver omsætningen i de aktuelle priser for virksomhed i i stratum h, og X_{hi} den hertil svarende omsætning i basisperioden.

Indtil udgangen af 1969 indhentes de nødvendige omsætningsoplysninger fra de udvalgte virksomheder hver anden måned, idet der dog kræ-

vedes oplysninger særskilt for hver af omhandlede måneder. Indekset beregnes på dette grundlag for hver måned for sig og offentliggjøres som før nævnt hver anden måned.

Fra 1970 er denne praksis ændret, idet der samtidig med udvælgelsen af det nye repræsentative udsnit af detailhandelsvirksomheder indførtes en ny procedure for indhentning af omsætningsoplysningerne. Ved denne procedure er blandt de i alt ca. 7000 indberettere udvalgt ca. 1000 omfattende alle de større virksomheder og et repræsentativt udsnit af de mindre. Disse ca. 1000 indberettere anmodes om at indberette hver måned, medens de øvrige ca. 6000 indberettere alene anmodes om at meddele omsætningsoplysningerne hver anden måned for hver af de forløbne 2 måneder på samme måde som ved den hidtidige indberetningsprocedure.

Formålet hermed er at benytte de månedlige oplysninger fra de nævnte ca. 1000 indberettere til beregning af et foreløbigt detailomsætningsindeks, der kan meddeles relativt hurtigt for hver måned, men alene med en opdeling på de tre hovedgrupper, medens der derefter med to måneders mellemrum beregnes månedlige indeks med opdeling på såvel de tre hovedgrupper som på i alt 31 undergrupper.

Detailomsætningsindekset er som nævnt et indeks, der tilsigter at belyse ændringerne i detailomsætningen af forbrugsvarer målt i løbende kroner. Dette indebærer, at indekset omfatter ændringer, der er betinget af såvel pris- som mængdeændringer. Indekset vedrører som nævnt de enkelte måneder, og der er ikke korrigeret for månedernes ulige antal dage.

11. Indeks inden for udenrigshandelsstatistikken

11.1. Kvantumindeks for udenrigshandelen.

Udviklingen i udenrigshandelen udtrykt i ind- og udførte varemængder er siden 1935 søgt belyst ved beregning af et kvantumindeks for udenrigshandelen. Kvantumindekset, der siden 1948 er beregnet for hvert kvartal, tilsigter at give udtryk for de mængdemæssige forskydninger i indførslen og udførslen i forhold til basisåret.

Kvantumindekset er siden 1955 beregnet på grundlag af et udvalg af varenumre, medens før den tid samtlige varenumre blev medtaget ved beregningerne. Ved den senest gennemførte revision, hvorefter 1965 benyttes som basisår, er der i beregningerne medtaget ca. 1750 varenumre i indførslen og ca. 1100 varenumre i udførslen ud af udenrigshandelsstatistikken i alt ca. 5000 varenumre. I beregningen er ikke medtaget skibe og fly.

Ved udvalget af varenumre er som hovedregel medtaget varenumre, hvis im- eller eksportværdi i 1965 udgjorde 1 mill. kr. eller mere. Det er tillige tilstræbt, at der indenfor hvert enkelt vareområde, dvs. et trecifret SITC-varenummer, er en dækning svarende til mindst 80 pct. af vareområdets samlede im- og eksportværdi. De udvalgte varenumre omfattede i 1965 mellem 85 og 90 pct. af såvel den samlede indførsel som den samlede udførsel. De ikke udvalgte varenumre indgår i beregningerne med samme enhedsværdiudvikling inden for de enkelte vareområder, som er konstateret for de udvalgte varenumre.

Beregningen af kvantumindekset er foretaget ved at omregne varemængderne til basisårets priser, idet der benyttes de i basisåret konstaterede gennemsnitlige enhedsværdier pr. mængdeenhed for de pågældende varenumre i henholdsvis indførslen og udførslen. De herved fremkomne beregnede værdibeløb er lagt sammen for samtlige varer eller for varegrupper og divideret med de tilsvarende faktiske værdibeløb for de indførte eller udførte varer i 1965. Denne beregning kan også beskrives ved følgende udtryk:

$$\frac{\sum p_o \cdot q_i}{\sum p_i \cdot q_o}$$

Dette svarer til et indeks på fastprisgrundlag af typen Laspeyres-indeks.

De kvartalsvise beregnede kvantumindeks er påvirket af sæsonbevægelser, idet der ved beregningen af kvartalsindeksene er benyttet et gennemsnit af enhedsværdierne i de fire kvartaler i 1965.

Kvantumindekset beregnes for henholdsvis indførslen og udførslen med opdeling på godt 40 varer og varegrupper.

Det forhold, at der ved beregningen af kvantumindekset benyttes et udvalg af varenumre, samt at disses indhold er underkastet kvalitetsmæssige ændringer, tilsiger, at beregningsgrundlaget må ajourføres med jævne mellemrum, idet forskydninger i de faktisk indførte og udførte varer ellers ikke vil afspejles tilfredsstillende i indekset. Dette gælder navnlig i tilfælde, hvor nye varer ret hurtigt får væsentlig betydning, og hvor tidligere betydende varer udgår.

11.2. Indeks for enhedsværdierne i udenrigshandelen.

Med indekset for enhedsværdierne i udenrigshandelen tilsigtes en belysning af udviklingen i værdien, dvs. i prisen pr. enhed, af den ind- og udførte varemængde i forhold til basisåret. Indekset for enhedsværdierne er ligesom kvantumindekset beregnet siden 1935 og siden 1948 kvartalsvis.

Beregningerne er koordineret med beregningen af kvantumindekset, og der benyttes samme udvalg af varer og varegrupper ved begge indeks.

Ved beregningen af indeks for enhedsværdierne, unit values, er kvantumindekset anvendt til beregning af værdien af indførslen og udførslen indenfor de enkelte varenumre i det kvartal, eller for det år, som indekset omhandler. Disse beregnede værdibeløb er derefter lagt sammen for samtlige varer eller varegrupper og divideret op i de tilsvarende faktiske værdibeløb for indførslen eller udførslen i det pågældende kvartal eller år.

Dette kan udtrykkes således:

$$\frac{\sum p_t \cdot q_t}{\sum p_o \cdot q_t}$$

Dette svarer til et indeks af typen Paasche-indeks, idet det er de aktuelle mængder i den periode, indekset beregnes for, der indgår i beregningen som glidende vægte.

Under hensyn til, at også enhedsværdiindeksberegningen bygger på et fast udvalg af varer og varegrupper, ligesom for kvantumindekset, bør

beregningsgrundlaget, således som for indeks i øvrigt, ajourføres med jævne mellemrum. Med dette forbehold skulle enhedsværdiindekset kunne betragtes som et anvendeligt udtryk for prisudviklingen i udenrigshandelen over kortere perioder, når hensyn tages til, at kvantumindeksene er påvirket af sæsonmæssige bevægelser, idet basis ikke her er det tilsvarende kvartal i basisåret, men et gennemsnit af de fire kvartaler i basisåret.

Ligesom for kvantumindekset indgår skibe og fly heller ikke i beregningen af enhedsværdiindekset. I øvrigt beregnes enhedsværdiindekset for de samme varer og varegrupper som kvantumindekset.

Det bør erindres, at enhedsværdiindekset ikke er et egentligt prisindeks på samme måde som f.eks. engrosprisindekset, der har et fast sammenvejningsgrundlag. De varemængder, der indgår i enhedsværdiindeksberegningen, er som nævnt de aktuelle, og kun basisårets enhedsværdi er fast. Dette indebærer, at indekset ikke belyser prisudviklingen for en uforandret sammensat varemængde. Ændringer i den relative fordeling af importens og eksportens sammensætning indenfor de varer og varegrupper, der indgår i beregningen, øver dermed indflydelse på enhedsværdiindekset. Dette indebærer tillige, at kvalitetsforskydninger indenfor de udvalgte varer og varegrupper også påvirker indekset, medens eksempelvis engrosprisindekset arbejder med uforandrede kvaliteter i det benyttede varegrundlag. Disse forhold kan medføre påvirkninger i indekset, der ikke kan siges at være af prismæssig karakter.

11.3. Bytteforholdet i udenrigshandelen.

Et indeks for bytteforholdet i udenrigshandelen kan beregnes ved at dividere indekset for enhedsværdierne i udførslen med indekset for enhedsværdierne i indførslen. Sådanne indeks offentliggøres samtidig med offentliggørelsen af kvantumindeks og indeks for enhedsværdierne.

Publikationer fra

KØBENHAVNS UNIVERSITETS ØKONOMISKE INSTITUT

Studier

1. F. Zeuthen: *Videnskab og Velfærd i økonomisk Politik*. 1958, genoptrykt 1965. 97 s.
 2. Ole Bus Henriksen og Anders Ølgaard: *Danmarks udenrigshandel 1874–1958*. 1960. 133 s.
 3. Erling Olsen: *Danmarks økonomiske historie siden 1740*. 1962, genoptrykt 1967. 305 s.
 4. Leon Buch: *Studier over landbrugets investeringer i årene 1910–56*. 1963. 126 s.
 5. H. Winding Pedersen: *Omkostninger og prispolitik*. (Genoptryk af 2. udgave, 1949). 1964. 380 s.
 6. Svend Aage Hansen: *Adelsvældens grundlag*. 1964. 345 s.
 7. H. Winding Pedersen: *Industriens struktur og sammenslutninger*. 1965. 219 s.
 8. P. Nørregaard Rasmussen (red.): *Forelæsninger for økonomer om biblioteksbenyttelse og opgaveskrivning*. 1966. 96 s.
 9. Sven Danø: *Industrial Production Models*. 1966. 244 s. (Springer-Verlag, Wien & New York).
 10. Anders Ølgaard: *Growth, Productivity and Relative Prices*. 1966. 317 s. (North Holland Publishing Company, Amsterdam).
 11. Bent Rold Andersen: *Nyere målsætninger i socialpolitikken*. 1966. 136 s.
 12. Olav Grue: *Byggevirksomheden og den økonomiske udvikling*. 1967. 206 s.
 13. Niels Thygesen og P. Nørregaard Rasmussen (red.): *Udviklingslinier i makroøkonomisk teori*. 1969. 413 s.
 14. Karsten Thorbek og Poul Buch-Hansen: *Undersøgelse af det statsvidenskabelige studium i perioden 1947–1966*. 1970. 58 s.
 15. Leif Heltberg: *Hovedtræk af eksportforløbet for udviklingslandene i efterkrigstiden*. 1971. 57 s.
 16. H. Winding Pedersen: *Varedistributionens struktur og omkostninger*. 1971. 182 s.
 17. Niels Thygesen: *The sources and the impact of monetary changes. An empirical study of Danish experiences 1951–68*. 1971. 330 s.
- Kjeld Bjerke & Niels Ussing: *Studier over Danmarks nationalprodukt 1870–1950*. 175 s. (Udgivet i samarbejde med Det statistiske Departement).
- Erik Hoffmeyer: *Industriel Vækst*. 1963. 80 s. (Udgivet i samarbejde med Akademiet for de tekniske Videnskaber).
- N. V. Skak-Nielsen (red.): *Udviklingslinier i statistikproduktionen*. 1969. 179 s. (Udgivet i samarbejde med Danmarks Statistik).
- Indeksregninger i Danmarks statistik*. 1971. 72 s. (Udgivet i samarbejde med Danmarks Statistik).

Memoranda

1. Anders Ølgaard: *Efterspørgselen efter produktionsfaktorer*. 1958, genoptrykt 1960. 45 s. 2. udg. 1962, genoptrykt 1964. 58 s.
2. P. Nørregaard Rasmussen: *Forelæsninger om biblioteksbenyttelse og opgaveskrivning*. 1958. 66 s., udsolgt, jfr. studier nr. 8.
3. Arne Jensen: *Notater til tidsrækkeanalyse*. 1959. 23 s.
4. Arne Jensen og Anders Ølgaard (red.): *Indeksproblemer*. 1959, genoptrykt 1963 og 1967. 135 s., udsolgt.
5. Arne Jensen: *Befolkningsstatistik*. 1960. 176 s.
6. Erling Olsen: *Danmarks økonomiske historie siden 1750*. Første og andet bind, 1961. 366 s., udsolgt, jfr. studier nr. 3.
7. Bent Rold Andersen: *Nyere målsætninger i socialpolitikken*. 1963. 120 s., udsolgt, jfr. studier nr. 11.
8. P. Nørregaard Rasmussen: *Om økonomiens metode*. 1963, genoptrykt 1966. 105 s.
9. H. Schaumburg: *Oversigter over borgerlig ret*. 1963, genoptrykt 1965. 43 s. (Til undervisningsbrug. Sælges kun til studerende).
10. Ingeborg Thomsen: *Monopolkontrollens stilling til leveringsnægtelser i Danmark, Norge og Sverige*. 1963. 56 s.
11. H. Winding Pedersen: *Noter til pris- og konkurrenceteorien*. 1964. Genoptrykt 1966. 42 s.
12. Olav Grue: *Byggevirksomheden og den økonomiske udvikling*. 1965. 200 s. Ikke til salg, jfr. studier nr. 12.
13. Erling Olsen: *Welfare Criteria and the Gains from Trade*. 1966. 29 s.
14. P. Nørregaard Rasmussen og Niels Thygesen: *Noter og kommentarer til Don Patinkin: Money, Interest and Prices*. 1967. 72 s.
15. Gunnar Viby Mogensen (red.): *Økonomiske udviklingslinier, 1945–1965*. 1967. 205 s.
16. P. Nørregaard Rasmussen: *Forelæsninger om nationalregnskaber*. 1967. 120 s.
17. Kjeld Philip: *Noter til Skattepolitik*. 1968. 51 s.
18. Ole Bus Henriksen: *Variationerne i den danske svineproduktion. 1950–63*, 1968. 198 s.
19. Jens Sørensen (red.): *Danmarks statistik. Forelæsningsnoter*. 1968. 116 s.
20. Paul Paulsen og Arne Mikkelsen: *Prisbevægelighed og prisbevægelser*. 1968. 240 s.
21. Mogens Boserup (red.): *Deres egne ord. I. Fra Platon til Stuart Mill*. 1968. 125 s.
22. Bent Rold Andersen og Else Marie Kjerkegaard: *Holdepunkter i arbejdsmarkedspolitikken*. 1969. 185 s.
23. H. Winding Pedersen: *Disposition og litteraturliste til mikroteori II*. 1969. 26 s. (Til undervisningsbrug. Sælges kun til studerende).
24. Ellen Andersen (red.): *Noter til nationaløkonomi*. 1970. 136 s.